VÕRU VALLA Teataja

Nr 7 (147) August 2019

Eesti parima talu 2019 tiitel läks Roosu tallu

Leidsin Roosu talu peremehe Aivar Rosenbergi ja perenaise Maarika Rosenbergi Põksi küla Kuuljamäe põllult. Parajasti oli käsil viljakoristus. Mind kutsuti lahkelt kabiini istuma ning sain esimest korda elus kombainiga sõita.

Parima talu konkursile esitas nad Marika Parv Võrumaa Talupidajate Liidust. Parima talu valis välja žürii, kuhu kuulusid Kerli Ats ja Kalle Hamburg (Eesti Talupidajate Keskliidust), Karolin Lillemäe (Maaeluministeeriumist) ja Kadri Suurmägi (Maa Elust). Roosu talu sai uhke tunnustuse kätte 13. juulil Ida-Virumaal Eesti Kaevandusmuuseumis toimunud XXVIII talupäeval. Žüriile avaldas muljet just talu terviklikkus. Roosu talus tegeletakse peamiselt mahepõllumajandusega (teravilja tootmine) ning loomakasvatusega (lambad ja lihaveiseid), kuid pakutakse ka majutus- ja toitlustusteenuseid Sulbi vanas koolimajas ning elamusturismi Võhandu jõel. Vanas magasiaidas toimuvad tihti pulmad, sünnipäevad ja kultuurisündmused. Talu on külakogukonna südametukseks.

Maarika ja Aivar viitasid kombaini kabiini aknast, et nad mõlemad on selle põllu vahetus läheduses üles kasvanud – lapsepõlvekodud paiknesid üks ühel- ja teine teiselpool metsa. Koos läksid nad elama Sulbi külla, on kasvatanud üles kolm noormeest – ema sõnul tugisambad, kes kõik Roosu talu pereettevõtmises kaasa löövad.

Perepoeg Ivar teeb isa Aivariga põllutöid, neil on mõistagi ka hulk abilisi. Ivar on juhtinud pikka aega Võrumaa Talupidajate Liitu ja korraldanud populaarseid künnivõistlusi. Perepoeg Alaril on head oskused mehhaanikas ja IT-s. Perepoeg Ragnar, kellel on põllumajanduslik kõrgharidus, projekteeris Sulbis asuva viljakuivati Eesti Maaülikooli lõputööna. Hetkel tegeleb ta peamiselt kanuusõitude pakkumisega, kuid satub siiski ka põllule.

Kindlasti peab rääkima talu naisperest. Pereema Maarika on tugevaks taustajõuks, kes koordineerib kõike, mis toimub vana koolimaja ja magasiaida territooriumil. Ka seal on mitmeid töötajaid abiks – nende hulgas Ragnari abikaasa Kätlin, kes põhiametilt koreograaf. Ivari abikaasa Jaana teab ja tunneb loomapidamisega seonduvat.

Pidime hetkeks jutu katkestama ja vaatasime vilja mahalaadimist veoautosse, mis hetk hiljem juba kuivati poole sõitis. Kuivati juures tahtsin ka mina käia. Seal tervitas mind noorperemees Ivar. Sain teada, et Sulbis asuva kuivati, viljalaod ja lauda ostsid Rosenbergid 2011. aastal. Tegemist oli Võhandu kolhoosi kompleksiga.

Aivari ja Maarika puhkeminut keset viljakoristust. Fotod: Lisanna Elm

"Ma võin Sulle adra reguleerimisest ka rääkida," tegi Ivar head nalja, mida ta ikka ajakirjanikele pidavat tegema. Tegelikult viis ta mind vaatama, kuidas reka peale viljakoormat laaditakse, mis edasi Elvasse kokkuostu läheb. ***"See on selle aasta esimene koorem,"*** pidi Ivar mootorimürast üle rääkima.

Edasi möödusime hakkepuidukatlast. Ivar näitas mulle kuivaviljapunkreid, vilja eelpuhastit, kust liigub vili edasi vastuvõtupunkritesse ja kuivatisse. Seal toimub vilja kuivatamine portsu kaupa. Viljahunniku juures demonstreeris Ivar ka niiskusemõõdikut – vilja niiskus oli sel hetkel 21%. Küsisin, kas see on hea ja sain vastuseks, et võiks olla kuivem, kuid on ka hullemaid olukordi, kus niiskust 30%. Kokkuvõttes peab ligikaudu 14% juurde vilja ära kuivatama. Kompleksist väljudes möödusime toredast masinapargist, kus jõude ei seisa ükski masin. Lauda juures tervitas mind Ivari abikaasa Jaana, kes andis mõista, et neil on parasjagu käsil paaritusgruppide moodustamine. ***"Ühe jäära peale arvestame keskmiselt viiskümmend utte. See aasta paneme natuke rohkem. Meil on noored poisid, nad veel ei tea, kuidas asi toimib. Kui tuled nädala pärast tagasi, siis näed, mis alles toimub."***

Ehkki tunnen Rosenberge juba mitmeid aastaid, avaldas seekordne külaskäik mulle igati muljet ning mul on nende üle väga hea meel. Soovitan kõigil neile külla minna – selleks ei pea ootama jääma järgmise aasta Avatud Talude Päeva!

LISANNA ELM
avalike suhete spetsialist
786 8800, 5345 0975

Noorperemees Ivar vilja niiskust mõõtmas.

Maaeluidüll.

lk 2–3 *valla uudised* ***lk 4–5*** *kultuur, sport* ***lk 6–7*** *karjäär* ***lk 8–9*** *reisid, mälestused, kirjad* ***lk 10–11*** *elu meie ümber* ***lk 12*** *vana pilt jutustab loo mesindusest*

Juuni ja juuli vallas

Vallavalitsuse istung 11. juunil:
• Tunnistati nurjunuks Osula külas asuv Kontori kinnistu võõrandamise enampakkumine.
• Kinnitati lihthanke "Võru valla kruusateede ehitus 2019" ja lihtsustatud korras hangete "Väimela Tervisekeskuse ja Vastseliina Võidu tänava parkla aluse ehitus" ning "Eskiisjooniste, eksperthinnangu ja analüüsi koostamine Kääpa raamatukogu kolimiseks Kääpa Põhikooli ruumidesse" tulemused.
• Kinnitati projekti "500 kodu korda" hinnapakkumised küttesüsteemide remondiks ja uue ahju ehitamiseks.
• Kinnitati hajaasustuse aruandeid ning otsustada lõpetada üks hajaasustuse programmi toetusleping.
• Väljastati projekteerimistingimused Kõrve külas Orgala kinnistule abihoone projekteerimiseks.
• Väljastati ehitusluba Alakülä külas Pesakese kinnistule elumaja laiendamiseks üle 33%.
• Otsusati avatud menetluse läbiviimine ehitusloa väljastamiseks Pärna tee 7 kinnistule.
• Väljastati kasutusluba Osula külas Kesa kinnistul asuvale elamule.
• Otsustati seada isiklik kasutusõigus Võru valla kasuks Väimela alevikus asuvale Hoidla kinnistule ja seati isiklik kasutusõigus Võru valla omandis olevale Põllu tee L1 kinnistule Väimela alevikus Telia Eesti AS kasuks ning samale kinnistule MTÜ Eesti Andmesidevõrk kasuks.
• Seati sundvaldus MTÜ Eesti Andmesidevõrk kasuks Järvere külas asuvale Tiigi kinnistule.
• Määrati maa sihtotstarve Meegomäe külas asuvale Tapusmäe kinnistule.
• Otsustati jagada Hutita külas asuv Sõmerpalu metskond 27 kinnistu, Sõmerpalu metskond 30 kinnistu ja Sõmerpalu metskond 39 kinnistu, Linnamäe külas asuv Miguli kinnistu, Rüütli kinnistu, Orjavitsa kinnistu, Lusti kinnistu, Hutita külas asuv Hutita-Richardi ja Hutta kinnistu ja Meegomäe külas Väha kinnistu ning Lompka külas asuv Valitseja kinnistu.
• Määrati Võru vallas Kääpa külas moodustatavale maaüksusele lähiaadressiks Laululava tee 2a ja sihtotstarbeks 100% tootmismaa.
• Määrati erakorralisi toetusi ning sotsiaaltoetusi puudega lapse transpordikulude kompenseerimiseks.
• Otsustati mitte rahastada isiku hoolekandeteenust.
• Määrati lapsele treeningutel osalemise toetus.
• Otsustati toetada Parksepa lastekoori kontsertreisi Prahasse.
• Arutati vallamaja remonditööde teemat, bussioote paviljonide ja istepinkide tellimise ning paigaldamise teemat.
• Otsustati rajada bussipeatus Osula kooli juurde.
• Kinnitati vallavanema puhkus.

Vallavolikogu istung 12. juunil:
• Puiga Põhikooli direktor Siiri Plangi andis ülevaate Puiga Põhikooli hetkeolukorrast (ruumikitsikus, õpilaste rohkus).
• Otsustati võõrandada kirjaliku enampakkumise korras (alghinnaga 30 000 eurot) Võru vallale kuuluv Kontori kinnistu Osula külas.
• Otsustati võõrandada otsustuskorras (tasuta) Võru vallale kuuluv Vallamaja kinnistu Järvere külas ja anda see üle sihtasutusele Sõmerpalu Hooldekodu.
• Kinnitati Võru valla investeeringute ja täiendavate taotluste rahastamise kava 2019. aastaks.
• Võeti vastu Võru valla 2019. aasta III lisaeelarve mahus 198 833 eurot.
• Nõustuti Maanteeameti ettepanekuga asuda ühiselt tegutsema Võrumõisa-Ringtee ristmiku ümberehitamiseks ja sõlmida vastavasisuline koostöölepe.
• Uueks volikogu esimeheks valiti Georg Ruuda.

Vallavalitsuse istung 25. juunil:
• MTÜ Maana esindaja Reet Käär tutvustas MTÜ tegevust ja tulevikuplaane.
• Kinnitati lihthanke "Projekti "Võru valla tänavavalgustuse taristu renoveerimine" projekteerimis- ja ehitustööd omaniku järelevalve teenus" ja lihtsustatud korras hangete "Pargipinkide soetamine koos paigaldamisega" ja "Kirikumäe järve ujumissilla avariiremont" tulemused.
• Kinnitati elamu rekonstrueerimise 2019 taotluste toetused.
• Kinnitati hajaasustuse programmi aruanded.
• Otsustati vabastada isikud jäätmeveost.
• Väljastati projekteerimistingimused Võrumõisa külas asuvale Võrumõisa tee 37 kinnistule elamu projekteerimiseks, Meegomäe külas Tammemäe põik 4 kinnistule hoone laienduse projekteerimiseks, Meeliku külas Mäetaga kinnistule elamu püstitamise projekteerimiseks, Puutli külas Kangropõllu kinnistule hoone püstitamise projekteerimiseks ja Meegomäe külas Imre kinnistule elamu püstitamise projekteerimiseks.
• Väljastati ehitusload Navi külas

Meelis Koppel Georg Ruudat õnnitlemas. Foto: Karl Kuningas

Puhastusjaama kinnistule köögiviljade töötlemistehnoloogiliste jääkide käitusseadmele ja Alakülä külas päikesepargi ehitamiseks.
• Väljastati kasutusluba Tagakülas Kungla kinnistule asuvale rahvamajale.
• Kinnitati Osula külas Koolimäealuse 17 korteri omandi võõrandamise enampakkumise tulemused ning tunnistati nurjunuks bussi ISUZU võõrandamine.
• Määrati nimed Võru vallas asuvatele bussipeatustele.
• Määrati lähiaadresse ja maasihtotstarbeid.
• Seati isiklik kasutusõigus Loosu külas asuvale Kõrgemäe-Loosu tee kinnistule Elektrilevi OÜ kasuks.
• Otsutati kooskõlastada passiivse-optilise sidevõrgu rajamise tehniline lahendus Võrumõisa külas ja Kose alevikus.
• Kiideti heaks korteriühistu Koolimäealuse aastaaruanne.
• Otsustati eraldada raha korteriühistu Karja 2 Kodu katuse renoveerimise tasumiseks korteriomandi nr 1 osa eest.
• Otsustati väljastada toetuskiri AS-le Barrus Keskkonnainvesteeringute Keskusest toetuse taotlemiseks.
• Määrati sotsiaaltoetused ning otsustati eraldada isikule sotsiaaleluruum ja pikendati sotsiaaleluruumi üürilepingut.
• Otsustati osaliselt rahastada isiku hoolekandeteenust.
• Võeti vastu heakorrakonkursi "Kaunis kodu" kord.
• Kinnitati Osula Põhikooli Orava Kooli põhimäärused.
• Otsustati toetada Tallinna üldlaulu- ja tantsupeol osalevate koolide lastekollektiive, MTÜ Käsitöö Kodu korraldatavat laulu- ja tantsupeo ühisvaatamist Võrumaal Loosi mõisa hoovis ja MTÜ Käsitöö Kodu projekti "Helitehnika Loosi küla üritustele" kaasfinantseerimist ning MTÜ Orava Kultuur projekti kaasfinantseerimist.
• Abivallavanem Piret Otsatalu tegi ülevaate projektist "Paindlike õpivõimaluste loomine Võru valla koolide hariduslike erivajadustega õpilastele".
• Otsustati algatada menetlus ametniku teenistussuhte lõpetamiseks tervislikel põhjustel.
• Eraldati vahendeid reservfondist.

Vallavalitsuse erakorralisel istungil 2. juulil:
• Kuulutati välja avalikud konkursid bussijuhi ja majandustöötaja töökohtadele.
• Arutati sotsiaalküsimusi.

Vallavalitsuse istungil 23. juulil:
• Otsustati jagada katastriüksused: Kõrgessaare külas asuv Uue-Kõrgessaare kinnistu, Kolepi külas asuv Soe kinnistu, Lasva külas asuv Pässa Põik 5 kinnistu.
• Otsustati muuta Võru Vallavalitsuse 05.02.2019 korraldust nr 48 "Katastriüksuse jagamine ja maa sihtotstarbe muutmine" ning Võru Vallavalitsuse 30.04.2019 korraldust 241 "Katastriüksuse liitmine ja maa sihtotstarbe muutmine".
• Määrati maaüksustele lähiaadressid, sihtotstarbed ja teenindusmaa.
• Otsustati seada isiklik kasutusõigus Võru valla omandis olevatele tänavatele Aiandite tee, Võrumõisa tee ja Mustjärve põik Elektrilevi OÜ kasuks.
• Seati sundvaldus Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutuse kasuks Tedre maaüksusele Haava-Tsäpsi külas ning Elektrilevi OÜ kasuks Emmi kinnistule Jeedaskülas.
• Algatati detailplaneering Meegomäe külas Edejärve tee 4 kinnistul ning kinnitati detailplaneeringu lähteseisukohad.
• Väljastati projekteerimistingimused Kirumpää külas Vibu tee 2 kinnistule elamu projekteerimiseks ja Kapera külas Ojaveere kinnistule hoone püstitamise projekteerimiseks.
• Väljastati ehitusload Raiste külas Põldmaa kinnistule abihoone ehitamiseks, Kapera külas Ojaveere kinnistule puurkaevu rajamiseks, Järvere külas Saekaadri kinnistule PVC-halli püstitamiseks.
• Väljastati kasutusload Kose alevikus Masti kinnistul asuvale Elisa-Verijärve mobiilsidemastile, Sika külas Lohu kinnistul asuvale reoveeseptikule, Vana-Saaluse külas Kuuse kinnistul asuvale kanalisatsioonile, Kirikumäe külas Johansoni-Saare kinnistul asuvatele päikesepaneelidele, Navi külas Veeroosi kinnistul asuvale elamule ja Kamnitsa külas Oru kinnistul asuvale üksikelamule.
• Kinnitati hajaasutuse programmi aruandeid ja kortermajade kasutamise toetuse aruanne.
• Kinnitati lihtsustatud korras hangete "Teelõikude asfalteerimistööd", "Võru valla hoonete ja varade kindlustamine 2019", "Võru-Võlsi tee ja kergtee, Kääpa-Võru ja Vastseliina–Vana-Vastseliina kergliiklustee projekteerimine eelprojekti staadiumis", "Vastseliina rahvamaja vertikaalplaneeringu projekteerimine põhiprojekti staadiumis", "Osula kalmistule trepi ehitamine ja paigaldamine", "Osula kalmistule puurkaevu planeerimine ja rajamine" ning "Väimela aleviku heakorratööde teostamine" tulemused.
• Otsustati tellida tööd Vastseliina lasteaia sadevee ärajuhtimiseks ja vallamaja radiaatoritele termostaatide paigaldamiseks.
• Määrati sotsiaaltoetusi ja erakorralisi toetusi.
• Määrati lapsehoiuteenus raske puudega lastele.
• Eraldati sotsiaaleluruum.
• Anti volitused sotsiaaltöö spetsialistile eeskostetava nimel toimingute tegemiseks.
• Anti nõusolek eeskostel olevate reisile lubamiseks.
• Otsustati suurendada laste arvu Vastseliina lasteaias.
• Määrati lastele laagris osalemise toetusi.
• Anti luba MTÜ-le Tsirkusestuudio FOLIE projektlaagri läbiviimiseks Sõmerpalu Teenuskeskuses.
• Kehtestati Vastseliina Noortekeskuse tehnika rendihinnad.
• Otsustati toetada Vastseliina Noortekeskuse nutikasvuhoone projekti omaosalust, Urvaste kiriku katuse renoveerimistöid ning otsustati mitte toetada MTÜ Memento Mare tegevust.
• Tunnistati luhtunuks Parksepa rahvamaja kultuuri- ja noorsootööjuhi avalik konkurss ja kuulutati välja avalik konkurss planeeringuspetsialisti ametikohale.
• Kinnitati OÜ Orava Teenus, OÜ Võru Valla Veevärk ja OÜ Vaks majandusaasta aruanded ning otsustati katta OÜ Orava Teenus ja OÜ Võru Valla Veevärk 2018. aasta majandusaasta kahjum eelmiste perioodide jaotamata kasumist.
• Eraldati vahendeid reservfondist.
• Otsustati vallavanema puhkusele lubamine.
• Arutati vallamajja tehnika soetamise teemadel.

INGA LEELANSS
vallasekretär
782 1365, 5692 0660

LISANNA ELM
avalike suhete spetsialist
786 8800, 5345 0975

VÕRU VALD

DETAILPLANEERINGU ALGATAMINE: Võru Vallavalitsus algatas 23.07.2019 korraldusega nr 390 Meegomäe külas, Edejärve tee 4, katastriüksus nr 91801:001:0512 detailplaneeringu koostamise. Planeeringuala suurus on 1515 m² ning planeering koostatakse eesmärgiga katastriüksus jagada kahte ossa, eesmärgiga tulevikus liita naaberkinnistutega. Kavandatavad tegevused on kooskõlas kehtiva Võru valla üldplaneeringuga. Detailplaneeringu algatamise korraldusega saab tutvuda Võru Vallavalitsuses tööpäevadel 8.00–16.30ni Võrumõisa tn 4a, Võru linn infostendil 2 kuu jooksul ja hiljem planeeringuspetsialisti kabinetis nr 209 ning Võru valla veebilehel www.voruvald.ee/detailplaneeringud (Edejärve tee 4).

ALGAVAD AMETNIKE VÄLITÖÖD KAGU-EESTIS: 8. augustist 16 augustini kohtuvad ministeeriumide esindajad, riigiametite tippjuhid, kohalike omavalitsuste juhid, ametnikud, ettevõtjad ning huvilised, et seminaride vormis arutada heaolu-, haridus-, taristu-, ettevõtlus-, keskkonna-, kultuuri-, raha-, strateegia, maine-, rahva- ja piiriteemadel. Programmis osaleb ligi 700 inimest, nende hulgas ca 50% riigiesindajaid, 30% kohaliku omavalitsuse ametnikke ning 20% huvilisi mujalt. Võru valla eestvedamisel toimub 14. augustil Tsentris üritus "Regionaalne vaade ja teenused. Millist muutust me tahame?". Välitööd lõpetatakse loometalgutega Tõrvas, kus ideedele otsitakse praktilised väljundid. 2018. aastal toimusid välitööd Ida-Virumaal, mille positiivset mõju on tugevalt tunda ka veel aasta hiljem. Välitööde kokkuvõtet saab lugeda septembrikuu Võru Valla Teatajast.

Uuenduskuuri läbinud objektid

Tutvustame hiljuti Võru vallas valminud objekte:

Objekt nr 1. Meegomäe ja Kose tänavavalgustuse ehitus (Kose alevikus Tervise tänavale, Ploomi tänavale ja Õuna tänavale ning Meegomäe külas Männikumäe teele ja Sidelase teele). Objekt valmis selle aasta kevadel, lisatud pilt Ploomi tänavast.

Objekt nr 2. Vastseliina kalmistul välikäimlate paigaldamine, lisatud pilt.

Objekt nr 3. Lasva pargis välikäimla paigaldamine, lisatud pilt.

Objekt nr 4. Järvere tänavavalgustuse laiendamine, lisatud pilt.

Objekt nr 5. Võrumõisa tee 4/1 (ohtliku) hoone lammutamine. Pilt hetkeolukorrast.

Objekt nr 6. Järvere silla rekonstrueerimine, lisatud pildid nii eelnevast olukorrast kui uuenenud sillast.

JURIS JUHANSOO
abivallavanem

Objekt nr 1. Foto: Võru Vallavalitsus

Objekt nr 2. Foto: Asmri OÜ

Objekt nr 3. Foto: Võru Vallavalitsus

Objekt nr 4. Foto: Võru Vallavalitsus

Objekt nr 5. Foto: Võru Vallavalitsus

Objekti nr 6 endine olukord. Foto: Võru Vallavalitsus

Objekt nr 6 valminult. Foto: Võru Vallavalitsus

Võru valla päevad avati Puigal

Hilissuvele on planeeritud viis Võru valla päeva, et enne sügise algust osa saada erinevate piirkondade tegevustest.

Alguse tegi lahti Võru piirkond Puiga külapäevaga, mis toimus 2. augustil. Võru valla päevad avas abivallavanem Juris Juhansoo. Toimusid võistlused, lastetegevused. Esinesid Puiga Rahvamaja rahvatantsijad, line-tantsijad ja näitlejad, ansamblid Säde ning DRIFT. Enne DJ Aadi tantsumuusikasetti astus üles Puiga külast tuule tiibadesse saanud hip-hop duo PØLAARPOISS x RoBin Lad€n. Noormehed esitasid enda kirjutatud loomingut. Kehakinnitust pakkusid Krabi kõrts ja Kohvik Mantelahi. Õhtu ligi 500 külastajaga oli igati meeleolukas. **Täname toetajaid ja vabatahtlikke panustajaid!**

Võru valla teise päeva sisutab Pühajõe piirkond 10. augustil:

• *Kell 10 saavad Eesti käsitöömeistrid kokku Varese külas, kus toimub juba neljas Pühajõe käsitöölaat. Laadal kaubeldakse eheda eestimaise käsitööga ja talukaubaga.*

• *Kell 16.00 saab suunduda juba Vagulaveere muusikute kontserdile Järvere küla puhkeplatsil. Õhtu täidavad laulu- ja pillimänguga Tõnu Vaask, Tarmo Vaask, Sonja Vaask, Marlene Clara Vaask, Sulbi naisansambel (juhendaja Kristi Serv), rahvapillilood (lõõts, kannel, mandoliin, akordion), Tallinna tütarlaste ansambel „Kuuik" ja Tristan Raidma Estonia Poistekoorist. Kavas on ka ühislaulud peolistega üles võtta. Peo aukülaline ja õhtujuht on armastatud Guido Kangur. Info: Valli Lukin, 5199 0363, jarverekulaselts@gmail.com ja Tõnu Vaask, 5558 4625.*

Puiga line-tantsijad külapäeval. Foto: Sander Liiva

Võru valla kolmanda päeva sisustab Lasva piirkond 19. augustil:

• *Kella 12–19 ootavad külastajaid Lasva rahvamajas Võru valla käsitöönäitus-müük (jääb avatuks 19. augustist 25. augustini). Ootame töid näitusele kui ka müügiks! Tööde vastuvõtmine Lasva rahvamajas 17. ja 18. augustil kella 12.00-17.00. Info telefonil 527 2225 (Sirje Kuuseorg).*

Kell 12–17 on avatud:
o Tõutsimäe tähetorn Pindi kandi Listaku külas;
o Asta Tammsalu käsitöö- ja nukunäitus Tammsaare külas Kõrgemäe talus (jääb avatuks augustikuu lõpuni, külastuse ettebroneerimine tel 5347 6987);
o MTÜ Hingetugi Pindi kiriku kõrval koguduse Leerimajas tegevused lastele;
o Lasva veetorni galeriis vaatamiseks Martin Marki fotonäitus „Öine ilu". Pilet 2 eurot (õpilane 1 euro).

Kell 14 Lasva klavertrepiga veetorni galerii ees vabaõhu lühietendus „Tere tulemast seltsimees töökangelane". Pilet 2 eurot.

Kell 15–20 on avatud mitmed kodukohvikud:
• *Tammekülas Ruusa talu kohvikus toimetab perekond Nool;*
• *Kirikuaia kohvikus Pindi kiriku õuel toimetab perekond Krillo;*
• *Lasval KIMMÄS kohvikus aadressil Tööstuse tee 12 toimetavad Kairi Teesalu ja Aire Pindis;*
• *Lasval Oru kohvikus aadressil Palo tee 17 toimetavad Anu ja Inga Org;*
• *Lasval Taluõue kohvikus aadressil Palo tee 24 toimetab perekond Kivest;*
• *Pässä küla kohvikus toimetab perekond Sepp (kella 22-st jätkab öökohvik);*
• *Listaku külas Vahtra talu Vegan kohvikus toimetab perekond Eliste (kl 12–17).*

• *Kell 20.30 Lasva Järvemuusika vaatemäng. Peaesinejad: Hanna-Liina Võsa ja Koit Toome. Kitarril Marek Talts. Eesti Mandoliinide Orkester. Mustlastantsugrupp Romaška. Pääse 5 eurot. Õnneküünal 1 euro.*

Lasva ürituste lisainfo: Sirje Kuuseorg, 527 2225.

Võru valla neljanda päeva sisustab Vastseliina piirkond 23. augustil:
• *Kolotsi kitsetalu, Voki küla, avatud 11–17.*
• *Viitka Päevakeskus, kaartide valmistamise õpituba (1€), näitus „Tsäpsi kandi inimesed-päevapildistusi XX sajandi algusest kuni sõjani", avatud 11–15.*
• *Jõeveere talu muuseum (3€), Jõeveere Puhkeküla, Jõeveere talu, Lindora küla.*
• *Kapera Seltsimajas saab tutvuda kultuurilooliste näitustega ja ajalooga, avatud 11–16.30.*
• *Eikellegimaa MTÜ kell 10–17 looduslähedast elustiili viljelev avatud talu, Tellaste küla (ehitus, korilus, toidukasvatus, loodusteraapia jm), avatud väike kohvik (5596 1331).*
• *Kündja Külakeskus Kõo külas, roosiaed ja maagilises Haldjate Metsas pannkoogid ja tee (5€), Ringkäigud kell 11 ja 13.*
• *Permakultuuri õppeaias Külaoru külas toimub:*
- kl 11 ringkäik aias perenaise Triinuga;
- kl 12.30 ja 15.30 taimevee ehk hüdrosooli kasutamise õpituba. Degusteeritakse piparmündi ja basiiliku õievett, räägitakse nende kasutusvõimalustest. Vajalik etteregistreerimine. e-post: triinu.guerrin@gmail.com. Osalemine 2€;
- kl 14 praktiline permakultuuri õpituba: kuidas rajada põhupeenardele maasikaistandust.
• *Ajalooline jalutuskäik Vastseliinas, kell 11 ja 13, retke juhib Kaja Tuul, etteregistreerimine tel: 5345 4214 või rahvamaja@vastseliina.ee (1€).*
• *Humaliste talu (Loosi küla Võru vald) Hoovikohvik on avatud 15.30–18.00.*
• *Kell 16.00 esinevad Hunt ja Karu, kontsert TASUTA.*
• *Loosi Seltsimajas kell 17 Võru valla MTÜde ÜMARLAUD, teatrietendus „Suvitajad" Loosi Näiteringi esituses (orienteeruvalt 18.00), tasuta.*
• *Tulede ÖÖ Vastseliina Piiskopilinnuses kell 20, esinevad Tanja ja Mikk Saar, pilet eelmüügist 15€, kontserdipäeval 20€.*

Vastseliina ürituste lisainfo: Anneli Lõhmus, 5345 4214.

Võru valla viienda päeva sisustab Orava piirkond 8. septembril. *Algus kell 12 Orava keskuses (programm täpsustub). Info: Liina Loosaar, 524 7986.*

LISANNA ELM
avalike suhete spetsialist
786 8800, 5345 0975

VÕRU VALD

Kummardus maestrole: dirigent Väino Repp 75

Maikuu viimasel päeaval tähistas Võrumaal tuntud ja armastatud puhkpilliorkestri dirigent Väino Repp oma 50. tegevusaastat orkestrijuhina ja 75. sünniaastapäeva meeleoluka kontserdiga Parksepas. Kutsutute hulgas oli peale sõprade ja sugulaste endisi ja praegusi Võru vallavalitsuse töötajaid ning endisi ja praegusi orkestrante lähemalt ja kaugemalt. Peol olid kohal ka Lahedad Mutid Lahedalt. Humoorika ülevaate Väino Repi elust ja seotusest orkestriga tegi Põlvamaa mees Ilmar Tagel. Väino Repi eluloo tähtsündmuste ahel vaheldus puhkpilliorkestri Kungla lustakate lugudega ning värvikas kontsert oli pigem Väino Repi ja orkestri poolne kingitus kokkutulnud külalistele.

Väino Repp. Foto: Aila Kikas

Puhkpilliorkester Kungla algusaastaks loetakse 1878. aastat, mil asutati Väimela valla pasunakoor. 1969. aastal võttis isa Vello Repi dirigenditöö üle Väino Repp, kes kõigepealt asus orkestri koosseisu täiendama. Pärast Kungla rahvamaja tegevuse lõpetamist soovisid puhkpilliorkestri liikmed Kungla nime säilitada ning ühiselt otsustati orkestri 100. aastapäeval 1978. aastal, et puhkpilliorkester saab nimeks Kungla. Tegutsetud aastate vältel on Väino Repp koolitanud paljusid noori pillimehi. 2003. aastal loodi Kungla orkestri juurde ka noorteorkester. Järelkasvu puhkpilliorkestrile Kungla ei ole lihtne leida, kuid Väino järjepideva töö tulemusena mõni andeks noor siiski kodukandist ka sirgub. Aastate jooksul on orkestri tegevus olnud viljakalt hoogne, palju on esinetud kohalikel pidudel, Võrumaa ning Tallinna lauluja tantsupidudel. Esinetud on Soomes, Saksamaal, Lätis, Poolas, Venemaal.

Väino Repi tunnustused viimasel kümnendil

2008. aastal pälvis Väino Repp Võru Vallavalitsuselt "Elutöö preemia".

2014. aastal tunnustati teda kultuuriministri tänukirjaga seoses 70. juubeliga.

2015. aastal pälvis Võrumaa kõrgeima autasu – Võrumaa vapimärgi.

2019. aastal tunnustati Rahvakultuuri Keskuse tänukirjaga seoses 50. tegevusaastaga puhkpilliorkestri Kungla dirigendina ja seosas 75. juubeliga.

SIIRI KONKSI
haridus- ja kultuuriosakonna juhataja
782 8092, 5309 1595

Kodukohapäev Oraval

Orava järve ääres tähistati 15. juunil Kodukohapäeva. Kultuuriprogrammi pakkusid Räpina vallast Verioralt naisrühm Triibu-Liine võimlemiskavaga, segarühm Paras Paar rahvatantsuga ning Võru valla segakoor Ara Banderi juhendamisel.

Õhtut viis läbi Andri Võsokovski, kes tegi toredaid mänge ja jõukatsumisi nii lastele kui täiskasvanutele. Peale esinemisi süüdati lõke ja pidu jätkus ansambel Dolores saatel hiliste õhtutundideni. Pidulisi kostitas hea ja paremaga oma telgi all Orava Jahtkond. Suur tänu kõigile, kes peo kordaminekule kaasa aitasid!

Projekti on rahastatud Kohaliku Omaalgatuse Programmi vahenditest.

LIINA LOOSAAR
Orava kultuuri- ja noorsootöötaja

Kodukohapäeva tähistamine. Foto: Liina Loosaar

Neli tule tulemist

Üldlaulu- ja tantsupeo tule teekonda korraldas Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA koos kõikide Eesti maakondadega. XXVII laulu- ja XX tantsupeo „Minu arm" kunstilised toimkonnad süütasid laulu- ja tantsupeo tule 1. juuni päikesetõusul Tartus Eesti Rahva Muuseumi pargis. Järgneva 33 päeva jooksul liikus tuli üle Eesti ning jõudis 15., 16. ja 17. päeval Võrumaale. Võru valla geograafiline paiknemine andis erilise võimaluse tuld vastu võtta koguni neljal korral! Tuld saatsid ja tervitasid valla isetegevuskollektiivid.

Esimene päev

Laulu- ja tantsupeo "Minu arm" tuli jõudis Võru valda 16. juunil. Kella 13.40 paiku toimus tule esimene vastuvõtmine Rõuge valla ja Võru valla piiril Uue-Saalusel. Idüllilisel metsateel, kuuma päikesepaiste ja sumisevatest putukatest ümbritsetuna, andis Rõuge vallavolikogu esimees Aigar Kalk tule üle Võru vallavanemale, Kalmer Puusepale. Meeleolu lõi kapell Eloilo koosseisus Merle Kons, Tiit Lõhmus, Anne ja Hanna Heier (juhendaja Merle Kons). Edasi liigutigi muusika saatel Jaanus Haki kastiauto ja Kaldala hobukaarikuga Vastseliina alevikku tantsumemme Helju Müürsepa pingi juurde. Tantsuga esinesid Heldela klubi tantsijad ja naisrühm Tave (juhendaja Valentina Larionova). Seejärel suunduti Vastseliina Piiskopi linnusesse ning edasi Meremäele. Sealse vaatetorni juures toimus tule üleandmine Setomaa tulekandjaile.

Kella 17 paiku toimus Niitsiku kohviku juures tule vastuvõtmine Setomaa tulekandjailt (Võru vald võttis teist korda tule vastu). Ajaloolist hetke oli nautima tulnud palju kohalikke inimesi, rahvatantsurühm ning sündmust kajastas ERR. Edasi liiguti Lepassaare raudteejaama ja Lasva rahvamaja juurde, kus esinesid Lasva meeskoor, Lasva Lasteaia Pargihaldjas lapsed Annika Eliste juhendamisel. Kell 19 kandis Võru vallavanem Kalmer Puusepp tule Kubijal toimuvale Võrumaa laulu- ja tantsupeole 2019 "Võru vere värinal".

Rahvatantsu saatel jõudis tuli teist korda Võru valda. Foto: Lisanna Elm

Teine päev

17. juunil jätkus teist päeva laulu- ja tantsupeo tule teekond Võrumaal. Võru linna uuel keskväljakul astusid üles Easylegs breiktantsijad, ansambel Labidas ning Puhkpilliorkester Kungla. Pärast kontserti andis Võru linn laulu- ja tantsupeo tule taas kord Võru vallale (tuli võeti vastu kolmandat korda). Linna- ja vallajuhid tegid koos Võru linnas lahtises retroautos sõites tulega autiiru, peatudes Fr. R. Kreutzwaldi, Paul Elkeni, Eduard Tamme majade juures ning samuti Kandle kultuurimaja ees. Võru vald viis tule edasi Soe kõrtsihoone juurde, kus tuld tervitasid Pühajõe piirkonna kohalikud elanikud ning muusikud. Seejärel liiguti tulega Tsooru, et anda tuli üle Antsla vallale.

Kolmas päev

18. juuni hommikul toimus Urvaste kirikus, kus tuli öösel puhkas, pooletunnine hommikupalvus. Pärast tseremooniat andis Antsla vald kiriku ees laulu- ja tantsupeo tule taas kord (neljandat korda) Võru vallale. Kärgula külla, kus pidi toimuma tule edasiandmine Põlvamaale, sisenes tõrvik jällegi teistmoodi – uhkelt vallavanem Kalmer Puusepa käes, kes istus kaltsuvaipadega kaunistatud traktori kopas. Hetk hiljem rändas tuli Võrumaa Arenduskeskuse juhatuse liikme, Tiit Tootsi kätte. Kärgula külla oli kogunenud palju kohalikke. Võru valla noored olid juba hommikul põllult suuri maasikaid korjanud ja pakkusid neid kõigile kohalolijatele. Põlvamaa esindusel oli kaasas ka nende tänavune aasta ema, kes pakkus enda firmarooga – lahtist porgandipirukat. Nõndaviisi, magus maitse suus, anti laulu- ja tantsupeo tuli üle edasi Kanepi vallale.

Puhkpilliorkester Kungla Võru Gümnaasiumi ees. Foto: Siiri Konksi

Laulu- ja tantsupeo tuli saabus Kärgula külla. Foto: Lisanna Elm

Tule taustajõud

Näiliselt lihtsa ja tõrgeteta sujuva tule teekonna nimel tegi tööd väga palju inimesi. Võru valla jaoks on väga oluline tänada tule meeskonda, kes ööl ja päeval vastutas, et tuli ei kustuks ning jõuaks täpselt kokku lepitud kohtadesse. Kuna Võru vald soovis tuld vastu võttes ka midagi tule andjaile anda, tulid moonakottide täitmisel söögi- ja joogikraamiga appi mitmed Võrumaa ettevõtjad ja eraisikud: Kolotsi talu ja Merle Leibur, Juustupoisid, Siidrimõisa, Anne-Ly Nedo, Annely Ots (kohvik Romelina), Helve Einla, Tiit Lõhmus, Kõrgemäe talu, Kuustemäe OÜ, Jaaniraotu talu, FIE Vendu Suurmann. Suur tänu Teile ja kõikidele, kelle nimi kogemata mainimata jäetud, kuid kes tule teekonnale kaasa aitasid!

6. juulil oli hea rongkäigus marssida Tallinna lauluväljakule juba tuttavat tuld vaatama ja pidu nautima.

LISANNA ELM
avalike suhete spetsialist
786 8800, 5345 0975

Kolme kandi jaanituli

Kolme kandi rahvas. Foto: Egle London

22.juuni õhtul toimus Kosel kolme kandi jaanituli, küla keskel heinamaal. Jaanipäeval tutvustati peamiselt Kose, Meegomäe ja Puiga rahvale, kuid ka kaugemalt tulnuile Eesti pärimuslikke tavasid, kombeid ja oskusi. Tavasid taaselustati läbi rahvatantsu, rahvapillide ja pärimuskombestiku kohaste seltskonna- ja võistumängude ning huvitavate töötubadega, millest võttis osa palju rahvast. Töötubades õpetati parmupilli mängima ja ehtsatest põllulilledest pärgi punuma. Pärja punumisega said hakkama ka väiksemad tüdrukud ja poisid, nii mõnigi pärg sündis ema-isa või vanavanemate ja lapse koostöös. Soovijatele punuti juustesse patse ja kohalik vabakutseline kunstnik joonistas vahvaid portreesid. Pidu juhtis Kaido Kaha, tema eestveetud mängud läksid rahvale hästi peale. Jaanipäeval esines segarahvatantsurühm "Kannel", laval astusid üles ansambel Öbödöš ja DJ Timm. Kadri Mähar ja Priidu Teppo õpetasid jaanipäevalistele pärimuslikke rahvatantse Toomas Ojasaare lõõtsamängu saatel. Jaanitulel oli suur rõhk peretegevustel – lapsed hullasid heinakuhjas ja emad-isad, vanaemad-vanaisad, sõbrad ja tuttavad said koos lõbusalt aega veeta. Üritus õnnestus suurepäraselt, siirast tänu ja positiivset tagasisidet jagus jaanipäeva õhtusse piisavalt. Mitu päeva hiljem tuli inimesi rahvamajja toreda peo eest tänama.

Kose kolme kandi pärimuslik jaanituli sai toimuda tänu tublidele toetajatele: Võru vald, Võrumaa Arenduskeskus, Plangi Trans OÜ, AS Lõuna Pagarid, Samm Mets OÜ, Kalju Johanson ja Vello Saarman. Tänan ka kõiki teisi kogukonna elanikke, kes panustasid ürituse korraldamisel ning olid väga suureks toeks. Teid oli palju! Anname endast parima, et jaanituli jääks meie kogukonna traditsiooniks.

GERTU VIIASK
Puiga kultuuri-ja noorsootööjuht

NAVIGAATOR 2019

Navigaatori võistlejad. Foto: Navi Külaselts

Ka sellel aastal selgitati Navil välja parimad triatleedid orienteerumises. 14. juulil toimus Navil (juba teist korda) Navi Külaseltsi ja Orienteerumisklubi Võru poolt korraldatud orienteerumistriatlon NAVIGAATOR, mis on välja kasvanud varasemalt korraldatud Navi Triatlonist.

NAVIGAATORIL on põhiliseks liikumisvahendiks ratas, aga kuna kontrollpunktid on maastikule paigutatud nii, et kõikidele rattaga ligi ei pääse, tuleb ka natuke joosta ning ujuda. Kontrollaeg on 90 minutit, seega tuleb teha valikuid, millised punktid võtta ja millised jätta. Sellel aastal võttis erinevates klassides osa 19 võistlejat, kõige tihedam konkurents oli meeste arvestuses. Meeste esimesed kolm olid Priit Poopuu (JOKA), Rait Pallo (AT Sport) ja Tõnu Hendrikson (OK Võru).

Poiste arvestuses jõudis esimesena rajalt tagasi Sten-Jörgen Leis (Andsumäe SK) kes oli läbinud 18 kontrollpunkti ajaga 1 h 19 min ehk tulemus, mis sundis meeste arvestuses esimesi üle õla vaatama, et noormees neist mööda ei tuhiseks. Teisena jõudis rajalt tagasi Tõnis Timmi (Navi) ja kolmandana Olev Piirisild (Võru SK).

Tüdrukute arvestuses saavutas esimese koha Roosmarii Räim (Võru SK), teise Emiilia Räim (Võru SK) ja kolmanda Eva Piirisild.

Naiste arvestuses saavutas esimese koha Eveli Misnik (OK Võru), teise Consuelo Laanemäe Räim (Võru SK) ja kolmanda Triinu Piirisild (Võru SK).

Sarnaselt eelmisele aastale oli ka sel korral kõigile huvilistele püstitatud orienteerumislabürint. Eelkõige panid ennast seal proovile need, kes suurt rada veel läbida ei jõudnud. Samas oli neid, kes pärast pikka rada veel labürindis seiklesid. Navi Külaselts tänab Orienteerumisklubi Võru rajameistreid suurepärase raja eest, Võrumaa Spordiliitu ja Võru Vallavalitsust panuse eest korraldusse. Auhindadeks oli söödav-joodav ning loosiauhinnaks (loositi välja kõikide osalejate vahel) 50-eurone COOP Võru kinkekaart. Auhinnalaua katsid COOP Võru, Liivimaa Lihaveis, A. Le Coq, Rannarootsi ja Jaagumäe Talu. Navi külaselts tänab ka kõiki osalejaid. Kohtume järgmisel aastal juulikuus, aga siis juba nädala sees õhtusel ajal.

VEIKO PARK
Navi Külaselts

Terve Eesti sportis Tartus

Tartu linnas ja selle ümbruses peeti 12.-14. juulini Eestimaa suvemänge, mis kandsid järjekorranumbrit 15. Mängudel oli esindatud 50 Eesti valda ja 12 linna ligemale 3500 sportlasega. Külalistena lõid kaasa võistlejad Soomest, Poolast, Saksamaalt, Lätist, Venemaalt ja Valgevenest.

Omavahel võeti mõõtu kergejõustikus, orienteerumises, ratsutamises, judos, tõstmises, sangpommispordis, petangis, mälumängus, jalgrattakrossis, discgolfis, tõstmises, laskmises, tennises ja köieveos. Pallimängudest olid esindatud jalg-, korv-, käsi- ja võrkpall. Huvitava võistluse pidasid maha osalevate omavalitsuste juhid. Punkte jagati omavalitsuste ja maakondade arvestuses.

Suurtest, üle 40 000 elanikuga maakondadest oli parim Tartumaa Harju- ja Viljandimaa ees. Väikestest, alla 40 000 elanikuga maakondadest oli parim Järvamaa, edestades Võru- ja Jõgevamaad.

Suurte, üle 8000 elanikuga valdade mõõduvõtu võitis Rae, kellele järgnesid Tartu ja Jõgeva vald. Väikeste, alla 8000 elanikuga valdade arvestuses läks võit Kiili valda. 2. ja 3. koha said vastavalt Alutaguse ja Vinni. Linnadest jättis võidu koju Tartu, edestades Rakveret ja Paidet.

Et samaaegselt toimusid Tartus ka veel Shell Helix Rally Estonia ja Tartu Mill Igamehetriatlon, võib liialdamata väita, et tegu oli tõelise spordipeoga.

EESTIMAA SPORDILIIT JÕUD

Võrumaa naised eriti edukad pallimängudes

Marje Kuklase andis teada, et meie Võru valla I naiskonnal õnnestus saavutada võrkpallis II koht. Naiste võrkpalli võitis Kambja vald, kolmas oli Kiili vald. Võru valla II naiskond (endine Lasva) oli 19 naiskonna seas kümnes.

Hõbemedalite omanikud võrkpallis. Foto: Erakogu

Pronksmedalite omanikud korvpallis. Foto: Erakogu

Kalev Palo rõõmustas Võrumaa naiskonna III koha üle korvpallis. Korvpallimeeskond saavutas VI koha. Pallialade kõrval tegid Võrumaa mehed sangpommis hea, viienda tulemuse.

LISANNA ELM
avalike suhete spetsialist
786 8800, 5345 0975

Külakorvpall Navil

Mäng. Foto: Taimar Timmi

27. juulil toimus Taimar Timmi korraldamisel Navi koss 2019 ehk Võru valla küladevaheline korvpalliturniir. Osales seitse võistkonda. Võitis Parksepa, teiseks jäi Navi küla võistkond ja kolmandaks 40+ mehed.

GEORG RUUDA

Amet, kus väärtused kaaluvad üles palganumbri

Noore õpetaja preemia laureaat Karl Hein ei omanud kooli lõpus veel ettekujutust, kes temast saab. Täna ei oska ta hetkel ette kujutadagi, et töötaks kellegi teise kui õpetajana. Noor mees saab enda sõnul teha just seda, mis talle kõige enam meeldib ja huvi pakub ning samal ajal muuta maailma laste ja noorte kaudu pisut paremaks paigaks.

Tee õpetajaameti juurde ei ole alati sirgjooneline

Õpetajaks saamine ei ole olnud Läänemaa Ühisgümnaasiumi ajalooõpetaja Karli lapsepõlveunistus, isegi gümnaasiumi lõpus ei mõelnud ta sellisele karjäärivalikule. ***"Keskkooli lõpetades ei olnud mul veel selget ettekujutust sellest, mida ma oma elus tegema hakkan või kes minust saab. Teadsin vaid seda, et soovin minna ülikooli ning ennast harida, süveneda millegi põneva õppimisse. Nii õppisingi kõike seda, mis mind huvitas ja millega tegelemine pakkus naudingut – eelkõige ajalugu, usuteadus ning filosoofia,"*** räägib Karl Hein. Sellest, kas need õpingud noorele mehele ka mingit praktilist kasu kunagi toovad või karjääri kindlustavad, Karl isegi ei mõelnud. ***"Mõte hakata õpetajaks tekkis mul usuteaduse magistriõpingute käigus, kui tekkis võimalus valida kõrvalerialaks religioonipedagoogika – see tundus esialgu lihtsalt põnev. Õppimise käigus taipasin aga, et see ongi see, millega tahaksin oma elu siduda - pedagoogika,"*** tõdeb noor ajalooõpetaja.

Rutiinivaba ja arendav töö

Karl Heina jaoks oli tema huvisid arvestades õpetajaamet hea leid. ***"See tundus olevat ainus kujuteldav amet, mis võimaldas mul jätkata oma huvidega tegelemist."*** Lisaks tundus noorele õpetajale amet huvitav ja arendav. ***"Minu jaoks oli tähtis, et töö, mida hakkan tegema, ei oleks igav ega rutiinne, vaid pakuks võimalusi arenguks ja kasvamiseks. Ning õpetajaamet tundus olevat selleks sobiv. Lootsin tookord, et see töö annab mulle juurde erialasi teadmisi, enesekindlust, esinemisjulgust ning arendab minus suhtlemis- ja juhtimisoskust,"*** kirjeldab Karl Hein ning saab täna kinnitada, et seda see ka tegi.

Samuti tundus õpetajaks olemine Karlile väärikas ja perspektiivikas karjäärivalik või nagu ta ise ütleb – kindel valik tulevikuks. ***"Head õpetajad, eriti noored meesõpetajad, on ühiskonnas tugevalt väärtustatud. See tundus olevat miski, millele võiks julgelt pühendada kogu oma elu. Kujutasin endale ka ette, et isegi kui peaksin avastama mingil hetkel, et see amet mulle siiski ei sobi, võiksin teha karjääri haridusvaldkonnas mõnel muul ametikohal,"*** viitab Karl Hein võimaluste rohkusele.

Riik saab motiveerida palgaga, kool paindlikkusega

Nagu iga töö juures, nii mängib Karl Heina sõnul alati rolli ka töötasu. ***"Päris kindlasti ei tee õpetajad oma tööd ainult palga pärast, aga olulist rolli mängib see siiski. Sellest ajast alates, kui ma seitse aasta tagasi õpetajana tööd alustasin, on palk tõusnud rohkem kui poole võrra. Pidev palgatõus on kahtlemata väga suur motivaator – annab kindlust ning tunde, et sinu tööd väärtustatakse ja hinnatakse,"*** toob ta välja.

Peamine, mida kool saab Karli hinnangul teha, on tagada õpetajatele head töötingimused ning anda nii palju paindlikkust, autonoomiat ja vabadust kui võimalik, et õpetaja saaks oma tööd muretult teha. Kindlasti peaks aga noore mehe hinnangul iga hea õpetaja suutma end ka ise motiveerida, leidma oma töös arenguvõimalusi ning mõistma oma ameti laiemat tähendust ühiskonna suunajatena.

"Ei kujuta ette, et käiksin tööl vaid raha pärast"

Õpetajatöö on vastutusrikas ja väljakutseid pakkuv amet, paljude arvates ehk mitte kõige kergemate killast, kuid Karli hinnangul on töö laste ja noortega pigem inspireeriv: ***"Mul on tunne, et mulle on antud võimalus muuta maailm paremaks kohaks. Ma ei kujuta ette, et käiksin tööl üksnes raha pärast. Pean väga oluliseks, et töö, mida teen, oleks eesmärgistatud ja eetiline, ning õpetajaamet on seda väga tugevalt. Erinevalt paljudest ametikohtadest ei ole õpetajakutse juures mitte midagi moraalselt kahtlast, sellega on tõesti võimalik muuta maailm paremaks. Igal aastal käib minu tundidest läbi umbes 100-150 õpilast ning annan endast parima, et kujundada neist laia silmaringiga ning väljakujunenud väärtussüsteemiga, tolerantseid ja avatud inimesi."***

Lisaks on Karli hinnangul tänapäeval haridusvaldkonnas väga palju võimalusi enesearenguks, mida noor õpetaja kõrgelt hindab. "***Palju on õpetajatele suunatud koolitusi ja stipendiumeid, nii Eestis kui ka välismaal. Olen tänu oma tööle saanud väga palju reisida ning osaleda kõrgetasemelistel koolitustel ning kaasa lüüa erinevate aineliitude ja organisatsioonide töös,"*** loetleb ta.

Õpetajaks olemise juures motiveerib Karli kõige enam see, et töö on tema jaoks nauditav. ***"Saan tegeleda teemadega, mis mind tõeliselt huvitavad. Kõige enam naudin ettevalmistustööd. Võin poole ööni jääda tunde ette valmistama, otsides infot, koostades tekste ning kokku pannes õppematerjale, süüvides näiteks Jugoslaavia ajalukku, Vene keisrite elulugudesse, Teise maailmasõja sõjakuritegudesse või Nietzsche filosoofiasse. Aga naudin ka tööd klassiruumis – õpilastega arutlemist, vaidlemist ja filosofeerimist erinevate küsimuste üle,"*** toob ajalooõpetaja välja.

Oluliseks boonuseks on ajalooõpetaja sõnul muidugi ka pikk suvevaheaeg. ***"Pikk puhkus on kindlasti üks olulisi tegureid, mis mind hoiab õpetajatöö küljes kinni – mul on raske ette kujutada töötamist 35-päevase puhkusega ametikohal,"*** märgib Karl.

Õpetaja Karl Hein. Foto: Innove SA

Karl Hein on Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Seltsi (EAÜS) noore õpetaja preemia laureaat 2017. aastal.

Õpetajaametit tutvustav sihtasutus Innove on Eesti hariduse kompetentsikeskus. Koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga on sihtasutuse eesmärk edendada ühiskonnas õpetajaameti väärtustamise ja atraktiivsuse kasvu. Õpetajaameti väärtustamise ja atraktiivsuse kasvu toetab Euroopa Sotsiaalfond.

Innove SA
opetaja@innove.ee
+372 512 1131

Õpikutevaba nädal Puiga Põhikoolis

Keskuste päev. Foto: Puiga Põhikool

Võtsime 2019. aasta jaanuaris õpetajatega vastu väljakutse korraldada meie koolis esmakordselt õpikutevaba nädal. Eesmärgiks oli luua õpilasele eakohane, positiivselt mõjuv ja arendav õpikeskkond, mis toetab tema õpihuvi, mõtlemisvõimet, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist.

Õpikutevaba nädal toimus Puiga Põhikoolis 3.–7. juunil. Selle nädala tegevused aitasid kaasa õpilase kasvamisele loovaks ja mitmekülgseks isiksuseks.Liikumisaasta puhul panime erilist rõhku liikumisele. Esmaspäeval toimus e-õppepäev, kus õpilased täitsid etteantud ülesandeid oma kodus. Alates III klassist tegid õpilased tööd arvutis. Õpilased, kes olid õppeaasta jooksul kooli esindanud konkurssidel või olümpiaadidel oli e-testi tegemine vabatahtlik.

Teisipäeval toimus saalis ühislaulmine ja õppetükkide omandamine ilma õpikuteta. Õpilane pidi kooli kaasa võtma vaid kirjutusvahendi.

Kolmapäeval esitas 5. klassi näitetrupp võrukeelse näidendi ja 8. klassi tüdrukud rääkisid loovtöö tegemisest ja kaitsmisest. Seejärel toimus III-VIII klassi ühismatk Võru linna. I ja II klass liikusid Võrru ühistranspordiga ja tutvusid seejärel Võru vaatamisväärsustega. Kella 10.20 kogunesid kõik klassid Kandlesse vaatama koguperefilmi "Väike preili Dolittle".

Neljapäeval toimusid klassidele tegevused keskustes. Õpilased said kuulata loengut looduskaitse ja töötukassa teemadel, kustutada tuld ja siduda sõlmi. Toimus ka põnevate lasteraamatute tutvustus, mängiti tähelepanu nõudvaid mänge, õpiti inglise keelt ja arvutitarkusi. III klassil toimus esimene eksam- jalgrattaeksam.

Reedel viibisid klassid õppekäikudel Võrumaa ettevõtetes.

Õpikutevaba nädala õnnestumisele aitasid kaasa õpetajad, lapsevanemad ja meie koostööpartnerid: kultuurimaja Kannel, Kaitseliit, Võru raamatukogu, Töötukassa, Keskkonnaamet, Viking Security, Võrumaa muuseum, Kuperjanovi ÜJP, Päästeamet, Võru politsei, Flamelle ja Fr. R. Kreutzwaldi majamuuseum. Õpilaste tagasiside oli positiivne. Arvamusankeetidest tuli välja, et nädal oli igati korda läinud ja kindlasti peaks seda järgmisel aastal uuesti korraldama.

KEIU MÄEOTS
Puiga Põhikooli õppealajuhataja

Võrumaa Kutsehariduskeskuse
projekt „Uute ametioskustega tööle"

OLED OLNUD PIKKA AEGA TÖÖTURULT EEMAL?
SOOVID ÕPPIDA UUT AMETIT?
LEIDA TÖÖKOHTA?
SAADA B-KATEGOORIA JUHILOA?

INFOPÄEVAD:
14.08.2019 kell 10.00 Eesti Töötukassa Põlvamaa osakond
15.08.2019 kell 10.00 Eesti Töötukassa Võrumaa osakond

LISAINFO:
TELEFON: 7850821
E-POST: SIRET.LILLEMAE@VKHK.EE

SAAD OSALEDA KUI:
- Oled olnud pikka aega tööturult eemal
- Sinu elukoht on Põlva- või Võrumaal

ERIALASED KOOLITUSED JA PRAKTIKA ETTEVÕTTES:
- **Abikokk**
- **Koostelukksepp-keevitaja**

+ õppe- ja sõidutoetus

VÕRUMAA KUTSEHARIDUSKESKUS

Õppegruppide komplekteerimine toimub **06. septembrini 2019.a**

Suvi algas magusalt

Juuni keskel tegime Tsolgo raamatukogus kooli lõpemise puhul väikese tähistamise. 17. juunil valmistasime koos küpsisekooki, mida järgmisel päeval süüa. Kohal olid kõik Tsolgo lapsed. Kaunistamiseks kasutati värskelt nopitud maasikaid. Söömingust said osa ka raamatukogu külastajad. Kook oli väga maitsev ning sellest sai kiiresti kõhu täis.

EVELIN RANDVA
Kääpa Põhikooli õpilane

Kooliaasta lõpu tähistamine raamatukogus. Foto: Erakogu

Tööle – igatahes!

Tööle – igatahes, aga mitte paaniliselt, vaid organiseeritult. Just enam-vähem nii oli idee esialgne sõnastus, eesmärgiks luua Piiriveere Liideri tegevuspiirkonda meie oma malev. Alustame targalt ja tasapisi ning mis peamine - koos sõpradega. Meie headeks sõpradeks selles projektis on Leader tegevusgrupp Valgamaalt - Valgamaa Partnerluskogu ning nõu ja jõuga on suureks abiks Valgamaa Noorsootöökeskus Tankla, kellel on maleva korraldamises arvestatav kogemus.

Maleva koostööprojekti eesmärgiks on meie noore tööalaste oskuste ja teadmiste arendamine. Osadele noortele saab just meie malev kohaks, kus nad saavad esimese töökogemuse. Lisaks tööle on meil kavas pakkuda noortele eesmärgistatud sisukaid ja mitmekeseid vaba aja tegevusi. Loodetavasti jääb paljudele noortele meie malevasuvi meelde ajana, mil tutvuti uute sõpradega ja veedeti koos lahedalt aega. Esimene malev on plaanis läbi viia 2020. aasta suvel. Maleva eesmärgiks on ergutada noorte omavahelist suhtlemist terve meie tegevuspiirkonna ulatuses, et meie noored üle terve piirkonna suhtleksid omavahel ja nende koostööst sünniksid uued ideed.

Räpina ettevõtlikud noored Piiriveere Liideri büroos. Foto: Erakogu

Kindlasti on väga oluline piirkonna tööandjate kaasamine projekti. Tuleb tunnustada tööandjaid, kes on tänaseks andnud märku enda valmisolekust selle ideega liituda. Siit üleskutse ka teistele tööandjatele, kes soovivad panustada Piiriveere malevasse tööandjana - palun võtke ühendust Piiriveere Liider bürooga, küsige infot juurde, tundke huvi – noored tööle, igatahes, aga mitte paaniliselt vaid organiseeritult.

MTÜ Piiriveere Liider
piiriveere@piiriveere.ee
+372 512 7160

Piiriveere Liider

Esimene töökogemus õpilasmalevast

Sel aastal oli noortel taas võimalus oma esimene töökogemus saada Võru õpilasmalevas. Malevasse said kandideerida noored vanuses 13-18 eluaastat ning valida oli kahe erineva malevarühma vahel. 1.-12. juuni toimus linnamalev. See tähendab, et noored malevlased ööbisid kodus ning tulid igal hommikul tööle. Teine, ööbimisega maleva rühm toimus perioodil 15-26. juuni. Ööbiti Navi seltsimajas ning igal hommikul sõideti tööle jalgratastega. Uusi tutvusi ja põnevaid kogemusi hangiti kindlasti mõlemas malevarühmas.

Päev malevas koosnes kahest osast. Hommikupoolikutel tehti tööd erinevatel objektidel ning peale lõunat toimusid erinevad töötoad, loengud, mängud ja võistlused. Malevanoorte tööpäev kestis neli tundi ning oli tasustatud. Võru õpilasmalevates osales kokku 56 noort: 32 noort Võru vallast ja 24 noort Võru linnast. Sel aastal pakkusid noortele tööd 6 tööandjat. Enamasti tehti heakorratöid, kuid käidi abis ka laagrit juhendamas, saadi kogemusi teenindusvaldkonnas, osaleti Lasva järvemuusika ettevalmistustöödel ning vabatahtlikena lastefestvalil.

Täname kõiki tööandjaid, kes võtsid noored tööle ja leidsid aega nende juhendamiseks, et noor saaks kvaliteetse ja ehtsa esimese töökogemuse. Täname tööandjaid: Circle K, A100 Market, Kakusoo OÜ, Piusa külastuskeskus, Võru Linnavalitsus ja Võru Vallavalitsus.

SIRLE MUISTE
noorsoootööspetsialist
786 8805, 514 7008

Võrumaa tööturg vajab kokkasid ja hooldajaid

Eesti Töötukassa

Eesti Töötukassa kaardistab kaks korda aastas tööturu olukorda maakonnas, valmib tööjõuvajaduse barometeer, millest on kasu nii tööandjale, kui ka tööotsijale. Barometeer prognoosib lühiajalist tööjõuvajadust ametialade lõikes. Võrumaal toimunud hindamisel selgus, et tööjõu kõige suurem puudujääk Võrumaal on kokkade, hooldajate ja veoautojuhtide seas. Kolme aasta eest veel hooldajate puudus nii suurt polnud, sellel ametialal on töötajate leidmine keerulisemaks läinud.

Varasemalt oli maakonnas puudus ka keevitajate ja tislerite seas, praeguseks on nende ametite esindajaid juurde tulnud ja kohti veidi lihtsam täita. Samuti on puudu metsamasinajuhte, bussijuhte, samuti puiduvaldkond vajab töötajaid rohkem kui hetkel oskustega tööotsijaid on. Eksperdid tõid välja, et just puidutööstust ootab lähiajal ees suurem revolutsioon ning kes ajaga kaasas ei suuda käia, võib konkurentsis alla jääda. Puidu erialadel vajatakse ühe enam spetsiifiliste oskuste ja teadmistega töötajaid. Tööjõu ülejääk on suurim Võrumaal sellistel aladel nagu näiteks andmesisestajad, kosmeetikud, raamatupidajad, sekretärid.

Barometeetri abil saavad tööandjad ja tööotsijad vaadata, millises piirkonnas ja valdkonnas on tööjõu nõudlus kõige suurem, millistel ametialadel on tööjõuturul tööjõul ülejääk, puudujääk või valitseb tasakaal. Noored saavad abi valikuteks, mida õppima asuda, vanemaealised ja tervislikel põhjustel tööturult eemale jäänud saavad infot, et ennast täiendada ja leida uue väljundi tööturul. Prognoosi koostavad maakonna tasandil töötukassa maakondlikud osakonnad, kaasates võimalusel ka eksperte väljastpoolt töötukassat. Maikuus toimunud Võrumaa tööjõuvajaduse barometeetri hindamisel olid väljastpoolt kaasatud kompetentsikeskus Tsenter, Võrumaa Kutsehariduskeskus ja Võrumaa Arenguagentuur. Tulemustega saab tutvuda töötukassa kodulehekülgel. Lisainfo: Kristi Toom, Eesti Töötukassa Võrumaa tööandjate konsultant, Kristi.Toom@tootukassa.ee.

LAURI KOOL
Eesti Töötukassa kommunikatsiooniosakonna peaspetsialist

Hea kool kogu eluks!

VÕRUMAA KUTSEHARIDUSKESKUS

Täiendav vastuvõtt Võrumaa Kutsehariduskeskuses!

Vastuvõtt vabadele õppekohtadele kestab 30. augustini 2019.

Dokumendid tuua Kooli tee 1, Väimela, Võru vald.

Esitatavad dokumendid on:

- vormikohane avaldus (täidetakse kohapeal);
- haridust tõendav dokument koos hinnetelehega;
- isikut tõendav dokument (ID kaart või pass);
- nimemuutust tõendav dokument (nimemuutuse korral).

Täiendav info telefonidelt 785 0804, 785 0824 ja e-posti aadressilt ylle.muru@vkhk.ee

Võru Vallavalitsus on välja kuulutanud avaliku konkursi planeeringuspetsialisti ametikohale! Teenistuskoha eesmärk on valla haldusalasse kuuluva ruumilise planeerimise korraldamine. Ametijuhend leitav kodulehelt www.voruvald.ee. Ametikoha asukoht on Võru linn. Ametisse asumise aeg: esimesel võimalusel.

Kandidaadilt eeldame: kõrgharidust; teadmisi valdkonna õigusaktidest ja oskust neid rakendada; omab teadmisi ja kogemust asjaajamisest ja õigusaktide ja dokumentide vorminõuetest ning suudab koostada oma valdkonna õigusakte; kohaliku omavalitsuse toimimise põhimõtete tundmist; oskust kasutada teenistuskohal vajalikke arvutiprogramme ja andmekogusid; eesti keele valdamist kõrgtasemel; ei esine avaliku teenistuse seaduses sätestatud asjaolusid, mis välistavad teenistusse võtmise (ATS § 15). **Kasuks tuleb**: töökogemus avalikus teenistuses või antud valdkonnas; kõrgharidus antud valdkonnas; vähemalt ühe võõrkeele oskus. **Omalt poolt pakume**: võimalust panustada uue võimeka omavalitsuse arendamisse; huvitavat ja vastutusrikast tööd; toredaid ja toetavaid kolleege.

Kandidaatidel esitada järgmised dokumendid: CV; motivatsioonikiri; haridust tõendavate dokumentide koopiad; isikut tõendava dokumendi koopia; muud dokumendid, mida kandidaat peab oluliseks. Dokumendid palume esitada digiallkirjastatult **16. augustiks 2019** e-posti aadressil vald@voruvald.ee või kirjalikult Võru Vallavalitsuse aadressil Võrumõisa tee 4a, Võru linn 65605 Võru maakond, märgusõnaga „Planeeringuspetsialisti konkurss". Lisainformatsioon: Juris Juhansoo, juris.juhansoo@voruvald.ee, tel: 526 2886.

Kirjanduslik rännak

Aive Leppik Viitina mõisa tutvustamas. Foto: Signe Pärnaste

Kirepi raamatukogu lugejatel on kombeks kord aastas käia ühiselt õppereisil.Oleme külastanud uut ERM-i, matkanud suvise Liblikaaia õpperajal, tutvunud kirjandusloolise Mehkamaaga ja uudistanud Rõngu pillimuuseumi.

Seekord sõitsime lugejate soovil vaatama filmi „Tõde ja õigus" võtteplatsi Vastse-Roosas. Teel põikasime sisse Viitina mõisasse. Roosiaias tervitas meid kauni kübaraga pikas sametist kleidis mõisaproua Barbara von Krüdener Viitina raamatukogu juhataja Aive Leppiku kehastuses. Barbara von Krüdeneriga seostub esmalt ehk see, et ta manitses naisterahvaid aluspükse kandma ja õpetas ka nende õmblemist. Nüüd kuulsime põhjalikumalt selle värvika daami elust. Isepäine naine reisis palju, kohtus tolle aja kuulsustega ja ei puudunud ka armuseiklused. 1803. aastal ilmus trükist tema romaan „Valerie", mida saatis suur edu.

Vastse-Roosas tegutseb sellest kevadest Filmi-Vargamäe teemapark. Perenaine Ingrid Ulst rääkis meile võttepaiga rajamisest, hoonete valmimisest ja huvitavatest seikadest filmivõtete ajal. Tegime jalutuskäigu tähtsamate stseenide võttekohtades ja veendusime selles, et filmimaailmas kasutatakse palju trikke ja silmapetteid. Proovisime kaelkookude raskust ja kõndisime Krõõda jälgedes kaevuteel. Raamatut lugedes ja ka filmi vaadates saab tolleaegsest elust küll ettekujutuse, kuid tõelise tunde annab vaid omal nahal järele proovimine. Jalutades oli kõht tühjaks läinud ning ringkäigu lõppedes kogunesime Andrese talutuppa, kus meile pakuti maitsvat karaskit ja teed.

Juba päev hiljem tulid lugejad raamatukokku uute mõtete ja ettepanekutega järgmiseks reisiks.

TUULI EKSIN
Kirepi raamatukogu direktor

Verijärve legend sai maailmakaardile

24.-25. juulil toimus Võrumaa Keskraamatukogus Erasmus+ programmi raames rahvusvaheline projektikohtumine „Four Elements-Legends and Stories" (Neli elementi-legendid ja lood). Projekti eesmärk on kultuuridevaheline täiskasvanuõpe võõrkeeles. Erinevatest riikidest kogutud legendidest valmib digiraamat.

Kirepi raamatukogu osales projektitöös, et tutvustada Verijärve legendi. Ettevalmistused algasid juba mitu kuud varem, kui hakkasin otsima võimalikult täpset infot Verijärve legendi kohta. On ju liikvel mitmeid variante loost õelast mõisahärrast, kelle kutsar Verijärve järsust kaldast alla sõidutab. Kokku said kogutud ja ajaliselt järjestatud kõik variandid, mis ilmunud raamatutes või ajalehtedes, aga ka arhiividest pärit käsikirjalised materjalid. Kogutud materjalist koostasin esitluse ja see sai kohtumisel ette kantud. Projektikohtumisel oli osalejaid kuuest välisriigist, töö toimus inglise keeles. Seejärel sõitsime Kirepi raamatukokku, kuna külalised soovisid näha väikest külaraamatukogu. Raamatukogus pakkus neile suurt huvi laste suvine lugemisvõistlus, kus lapsed koguvad loetud raamatute eest omanimelisele lilleõiele templeid. Edasi said legendihuvilised pilgu peale visata Verijärvele, et näha, kus kuuldud legendi tegevus toimus. Tutvumisretk Võrumaaga jätkus Rõuges, kus roniti Pesapuu vaatetorni otsa, tehti pilti Suurjärve kaldal ja uudistati Kunstikuuri. Kaugetel külalistel ei lastud lahkuda ilma Suurel Munamäel käimata.Päeva lõpetasime õhtusöögiga Suure Muna kohvikus, mille käigus anti üle osavõtutunnistused. Külalised kiitsid Võru-poolseid koostööpartnereid ja projektijuht Merle Koiki hästi korraldatud ürituse eest. Järgmine kohtumine toimub sügisel Hispaanias Reusi linnas.

TUULI EKSIN
Kirepi raamatukogu direktor

Projektist osavõtjad Rõuge Suurjärve ääres. Foto: Merle Koik

Reis Narva

Reis Narva sai teoks juunikuu viimasel laupäeval. Peale mõnetunnist sõitu jõudsime Narva Peetri platsile. Siit alustasime koos giidiga linnatuuri linna tähtsamatesse kohtadesse. Narva ajalugu on keeruline, põnev, salapärane, traagiline. Linn on olnud eri aegadel erinevate võimude käes, selle peremeesteks on olnud Taani, Saksa ordu, Rootsi, Venemaa. Linna ümber toimus tihti sõjategevus. Seetõttu ongi Narva olnud kindluslinn. Huvipakkuvad, mida mujal ei näe, on bastionid. Külastades Victoria bastioni kasematte, sattusime nagu teise maailma, õigemini allilma. Praeguseks ei ole kusagil mujal Eestis säilinud nii mitmekülgset sõjalis–ajaloolist ehitist kui Narvas. Kõik teavad, et Narvas tegutses üks Euroopa suuremaid tekstiiliitööstusi – Kreenholmi Manufaktuur, linna toitja. See oli linn linnas. Lausa uskumatu, kuidas kadus, pankrotistus võimas tekstiiliitööstus. Meeldejääv on vana Narva raekoda.

Narva vanalinn hävis 1944. aastal. Ajaloo keeristormides on palju hävinud, kadunud. Narvakad püüavad taastada, renoveerida unikaalseid ehitisi, teha ajaloolised vaatamisväärsused kättesaadavaks külastajaile. Ka Pimeaed ei ole külastajaile veel avatud. Narva on piirilinn. Siin saab jalutada jõepromenaadil, nautida kauneid vaateid Narvale ja Ivangorodile. Aleksandri kirikus, mis on väga hea akustikaga, toimuvad renoveerimistööd. Kirikus korraldatakse kontserte. Kuigi olime Narvas ainult ühe päeva, saime giidide abil teada palju uut ja huvitavat.

Narva reisi korraldasid Vana-Vastseliina Raamatukogu Selts ja Raamatukogu, toetas Võru Vallavalitsus. Narvast on kirjutanud Katri Raik raamatus „Minu Narva. Kahe maailma vahel." E. Vilde vabrikutööliste elu kujutava romaani „Raudsed käed" tegevus algab 1889. aastal. Narva teemalisi raamatuid on kirjutanud Einar Maasik, Vladimir Beekman, Adolf Kraan. Roman Bodelt ilmus jutustus „Victoria bastion". Faehlmann ja Kreutzwald on kirja pannud muistendeid Narvast. Narva on uhke ja ilus linn.

TIIU PIHLA
Vana-Vastseliina raamatukogu direktor

Võru valla raamatukogude lahtiolekuajad perioodil 01.06.-31.08. (SUVINE)

	E	T	K	N	R	L	P
Puiga Raamatukogu	9.00-16.00	9.00-16.00	8.00-15.30	9.00-16.00	8.00-15.30	SULETUD	SULETUD
Parksepa Raamatukogu	11.00-19.00	11.00-19.00	SULETUD	11.00-19.00	11.00-19.00	SULETUD	SULETUD
Kirepi Raamatukogu	11.00-18.00	11.00-18.00	SULETUD	11.00-18.00	11.00-18.00	SULETUD	SULETUD
Vastseliina Raamatukogu	*	*	*	*	*	SULETUD	SULETUD
Sõmerpalu Raamatukogu	SULETUD	9.00-16.00	SULETUD	9.00-16.00	9.00-15.00	SULETUD	SULETUD
Lasva Raamatukogu	13.00-18.00	13.00-18.00	13.00-18.00	9.00-13.00	9.00-13.00	SULETUD	SULETUD
Otsa laenutuspunkt	9.00-12.00	9.00-12.00	SULETUD	14.00-17.00	SULETUD	SULETUD	SULETUD
Osula Raamatukogu	12.00-18.00	9.00-15.30	9.00-15.30	9.00-15.30	9.00-15.30	SULETUD	SULETUD
Orava Raamatukogu**	14.00-16.00	9.00-16.00	9.00-16.00	14.00-16.00	9.00-16.00	SULETUD	SULETUD
Hanikase Raamatukogu**	8.30-13.15	SULETUD	SULETUD	8.30-13.15	SULETUD	SULETUD	SULETUD
Kääpa Raamatukogu	12.00-17.00	12.00-17.00	12.00-18.00	9.00-15.00	SULETUD	SULETUD	SULETUD
Vana-Vastseliina Raamatukogu	SULETUD	9.00-16.00	SULETUD	9.00-16.00	9.00-16.00	SULETUD	SULETUD
Tsolgo Raamatukogu	8.00-14.00	11.00-17.00	SULETUD	11.00-17.00	9.00-14.00	SULETUD	SULETUD

*Vastseliina Raamatukogu 1.06.-3.07.2019 E-R kell 11.00-17.00, 8.07.-11.08.2019 E,K,N kell 11.00-17.00 ja 12.08.-31.08.2019 E-R kell 11.00-17.00
** Hanikase Raamatukogu on avatud 29.07.-28.08. N kell 8.30-13.15 ja Orava Raamatukogu N kell 14.00-16.00 ja R kell 9.00-16.00

Võru valla raamatukogude lahtiolekuajad perioodil 01.09.-31.05. (TALVINE)

	E	T	K	N	R	L	P
Puiga Raamatukogu	7.30-15.30	7.30-15.30	7.30-15.30	7.30-15.30	7.30-15.30	SULETUD	SULETUD
Parksepa Raamatukogu	11.00-18.00	11.00-18.00	SULETUD	11.00-18.00	11.00-18.00	SULETUD	SULETUD
Kirepi Raamatukogu	11.00-18.00	11.00-18.00	SULETUD	11.00-18.00	11.00-18.00	SULETUD	SULETUD
Vastseliina Raamatukogu	10.00-17.00	10.00-17.00	11.00-18.00	11.00-18.00	10.00-17.00	10.00-14.00	SULETUD
Sõmerpalu Raamatukogu	SULETUD	9.00-16.00	SULETUD	9.00-16.00	9.00-15.00	SULETUD	SULETUD
Lasva Raamatukogu	13.00-18.00	13.00-18.00	13.00-18.00	9.00-13.00	9.00-13.00	SULETUD	SULETUD
Otsa laenutuspunkt	9.00-12.00	9.00-12.00	SULETUD	14.00-17.00	SULETUD	SULETUD	SULETUD
Osula Raamatukogu	12.00-18.00	9.00-15.30	9.00-15.30	9.00-15.30	9.00-15.30	SULETUD	SULETUD
Orava Raamatukogu	14.00-16.00	9.00-16.00	9.00-16.00	14.00-16.00	9.00-16.00	SULETUD	SULETUD
Hanikase Raamatukogu	8.30-13.15	SULETUD	SULETUD	8.30-13.15	SULETUD	SULETUD	SULETUD
Kääpa Raamatukogu	12.00-17.00	12.00-17.00	12.00-18.00	9.00-15.00	SULETUD	SULETUD	SULETUD
Vana-Vastseliina Raamatukogu	SULETUD	9.00-16.00	SULETUD	9.00-16.00	9.00-16.00	SULETUD	SULETUD
Tsolgo Raamatukogu	8.00-14.00	11.00-17.00	SULETUD	11.00-17.00	9.00-14.00	SULETUD	SULETUD

****

28. augustil 2019 kell 12.00
Tsolgo raamatukogus
kohtub lugejatega Ameerika-Eesti ajakirjanik, kirjanik, blogija ja muusik **Justin Carroll Petrone**

****

Kurenurme Külaselts taotles KOP-i 2019 a. kevadvoorust rahalist toetust värviprinteri ostmiseks. Nüüd saab Kurenurme seltsimajas kasutada tasuta värviprinterit, aga paber peab endal olemas. Soovi korral tuleb eelnevalt kokku leppida seltsi juhatuse liikmega - Laine Rehkli 5349 8525, Aleksandra Kerge 5683 0021, Kaie Hera 5390 3931.

Marid Saksamaal

Sulbi naisrahvatantsurühm Mari osales Euroopa suurimal folkloorifestivalil Europeade 2019, mis toimus sel aastal Saksamaa imeilusas väikeses mägilinnas – Frankenbergis. Festival kestis 17. juulist 21. juulini ning Marid astusid üles avatseremoonial ning kahel tänavaesinemisel, samuti pidulikul rongkäigul, mis kulges läbi linna.

LISANNA ELM
avalike suhete spetsialist
786 8800, 5345 0975

Marid esinemas. Fotod: Lisanna Elm

Marid rongkäigul.

Balti kett 30: Üks ajalugu, kaks miljonit lugu

Käesoleva aasta 23. augustil möödub 30 aastat Balti ketist. Molotovi–Ribbentropi pakti vastu suunatud meeleavaldusest võtsid osa kokku enam kui kaks miljonit eestlast, lätlast ja leedukat. Kella seitsmeks läbis 30 aastat tagasi kolme riiki tihe ja katkematu inimkett. Tegemist on ühe suurima rahumeelse massimeeleavaldusega maailmas, mis demonstreeris Eesti, Läti ja Leedu iseseisvuspüüdlusi ning sillutasid tee Ida-Euroopa vabanemisele.

Balti keti lugu on ka Molotovi–Ribbentropi pakti avalikustamise lugu

23. augustil möödub 80 aastat Molotovi-Ribbentropi pakti sõlmimisest. 1939. aastal jagati Ida-Euroopa Molotovi-Ribbentropi pakti salaprotokollidega NSV Liidu ja Saksamaa huvipiirkonnaks ning oli sellega aluseks aastakümnete pikkusele okupatsioonile Balti riikides. MRP sõlmimise 50. aastapäeva puhul, 23. augustil 1989, otsustati korraldada Balti riikides midagi enneolematut. Vaid kuuajase ettevalmistusega kutsuti ellu sadu tuhandeid inimesi kaasanud massimeeleavaldus. Kätest kinni hoidvatest inimestest koosnev Balti kett lookles Tallinnast läbi Riia kuni Vilniuseni. Meeleavaldusel oli selge tähendus. Sellega anti maailmale teada, et Eesti, Läti ja Leedu ei ole leppinud oma iseseisvuse kaotusega ning nende riikide vabadus tuleb taastada.

Balti keti 30. aastapäeva meenutamine

23. augustil meenutatakse üle Eesti, kuidas kolm Balti riiki ja kaks miljonit inimest seisid üksmeeles oma vabaduse eest. Rahvarinde muuseum püstitab selleks puhuks Vabaduse väljakule ajalootelgi ning viib läbi programmi muusika ja ajaloomängudega. Vabaduse väljakul esitatakse ka Balti keti 30. aastapäeva luulekonkursi „Vabaduse loits 2019“ parimaid töid. Maarjamäe memoriaalis toimub selle päeva puhul kommunismi- ja natsismiohvrite mälestustseremoonia. Lilli-Ungurini piiripunktis toimub „Balti kett 30“ kontsert ning päeva lõpetab „Balti kett 30: Üks ajalugu, kaks miljonit lugu“ elamusnäituse avamispidu Telliskivi Loomelinnakus. Kõikidest sündmustest annab ülevaate koduleht www.vabamu.ee/baltikett30.

Vabamu elamusnäitus Tallinnas ja igas vallas kohapeal

„Balti kett 30: Üks ajalugu, kaks miljonit lugu“ on liigutav elamusnäitus 600 kilomeetrisest katkematust inimketist Tallinnast Riiani ja kuni Vilniuseni välja 23. augustil 1989. aastal. Tavaliste inimeste lugudel põhinev elamusnäitus viib külastajad heli- ja mälumaastiku kaudu mõtlemapanevale vabadustahtest rääkivale ajaloolisele rännakule. Tallinnas Telliskivi Loomelinnakus eksponeeritavat näitust on võimalik taasluua ka enda koduvallas. Nimelt on okupatsioonide ja vabaduse muuseum Vabamu loonud väljaprinditava lahenduse rahvamajadele, raamatukogudele ja koolidele. Okupatsioonide ja vabaduse muuseumi Vabamu direktori Keiu Telve lisab: „Me tahame jagada Balti keti lugu kõikide Eesti elanike ja külalistega. See on meie ühine ajalugu. Muuseumi poolt oleme välja mõelnud erilahenduse lisaks rahvamajadele ka koolidele kunstitundidesse, et lapsed saaksid teha oma Balti keti näituse.“ Vabamu kutsub ka kõiki meenutama oma Balti keti lugu ning ootab inimeste mälestusi ja elamusliku looga esemeid kuni 30. novembrini aadressil info@vabamu.ee. Kõik saadetud materjalid talletatakse, et ajalooline hetk Eesti ja Baltimaade vabaduse loost jääks tulevastele põlvedele tutvumiseks.

Võrust pärit Andres Kütt meenutab: ***“1989. aastal olin 14. Kael juba kandis, oidu oli vähe. Ega ma palju aru ei saanud, mis toimub, küll aga oli kange kihu osaleda. Ema oli ära keelanud Võru Vabadussõja mälestussamba ümber toimunus (elasime Võrus) osalemise ja Tallinna/Tartu asjad olid kaugel aga midagi oli vaja teha. Kui ketti minek selge oli, tegin plakati ka - olin lugenud just mingit indiaanijuttu (Oceola?) ja sealt loetud metafoori alusel sai joonistatud käärid Eesti kaarti puruks lõikamas. Ühel harul viisnurk ja teisel haakrist. Küll selle kaardi suureks joonistamine oli keeruline. Aga tehtud sai ja ise jäin päris rahule. Kust mul sihuke isegi vist A2 formaadis paber oli, ei tea. Kus ma ketis seisin, ei tea. Võrust läksime, kuskil Valga kandis seisime, ma usun. Mäletan, et mindi mingite salapäraste bussidega, millel ei olnud ühtegi silti sihtkoha kohta ja mis väljusid mitte bussijaamast ega koolide juurest nagu tavaliselt. Emaga koos läksime, ta kuidagi teadis, kust ja kuidas minnakse. Kogu organiseerimisest tajusin mingit stiihiat, kaose piiril ühes suunas liikumist. Rahvast oli bussis palju, istusin kogu tee bussijuhi kõrval taburetil. Kui kohale jõudsime, siis asuti ketti moodustama. Huvitaval kombel oli rahvast siiski vähevõitu, keti moodustamiseks pidi päris käed ikka välja sirutama. Piki ketti sõitsid vähesed autod, neid tervitati. Mingi hetk siis öeldi, et “nüüd” ja võtsime kätest. Plakat oli paelaga kaelas, seisin seal ja oli ülev tunne, ma usun. Kuigi täpselt ei mäleta. Kuidas koju tagasi saime, ka ei mäleta. Miskipärast on meenutus mingist öisest sõidust aga ei ole kindel. Kuna laulsin kooris ja ema osales rahvatantsus, siis olid kõik Võru kohalikud aktiivsed inimesed ja ürituste korraldajad nime ja nägupidi teada. Mind hämmastas, et ma ei näinud neid ühtegi Balti Ketile mineku ja keti enda korraldajate hulgas. Õieti nagu ei olnudki aru saada, kas või kes toimuvat organiseeris. Ka keti moodustamine toimus mingit pidi iseseisvalt. Kohapeal kindlasti pidid korraldajad olema (mäletan Kodukaitse käesilte, võib olla valesti) aga neid ei olnud palju. Rahvas teadis ise, mida oli vaja teha. Kogu üritusest on meeles ainult fragmendid, meeles on mingi kordumatuse tunne, toimuv oli ainulaadne ja isegi neljateistaastasel oli selge, et sellist asja kunagi enam juhtuma ei saa.”***

Balti keti programmi toetavad Riigikantselei, Välisministeerium, Kultuuriministeerium, okupatsioonide ja vabaduse muuseum Vabamu, Tallinna linn, Justiitsministeerium, Rahvarinde Muuseum

MERILY TOIGER
Okupatsioonide ja vabaduse muuseum Vabamu

Balti kett. Foto: Gunnar Vaidla

Postkasti spikker

Postkast on midagi sellist, mis püsib aastaid või aastakümneid. Siiski tuleks aeg-ajalt jälgida, kas postkast suudab „teenindada“ praeguseid hoopis mahukamaid saadetisi. Eestis on ligikaudu 600 000 postkasti, millest kõik ei vasta nõuetele ning mis teevad kirjakandja töö raskeks, kui mitte võimatuks. Korrektsed postkastid teevad kirjakandjate töö lihtsamaks ja aitavad tellitud saadetistel Sinu postkasti kiiremini jõuda. Postkastidele kehtestatud minimaalsed mõõtmed on 25x35x6 cm, kuid soovituslik on kasutada märgatavalt suurema mahutavusega postkaste. Postkasti postitamiseks ette nähtud ava minimaalsed mõõtmed on 2x23 cm. Lisaks võiks postkast olla pealt täidetav, et vältida saadetise kokku murdmist ja lukustatav, et tagada saadetise turvalist säilimist.

Postkasti paigaldamisel jälgi, et postkastile oleks tagatud aastaringne ligipääs ja et tee postkastini ning postkasti alune oleks vaba takistustest (lumi, jää, jalgrattad, lapsevankrid, suusad jne). Postkast peab tagama saadetiste kaitstuse ilmastikuolude eest ilma ligipääsu piiramata. Kindlasti peab postkast olema juurdepääsetav hoolimata kellaajast, et võimaldada postikulleril osutada varajast lehekannet. Oluline on ka, et postkast oleks korralikult tähistatud, sest tähistamata postkast teeb keeruliseks kirjakandja töö ning oodatud saadetised ei pruugi kohale jõuda. Juriidilise isiku postkastile peab olema märgitud ka ettevõtte nimi/nimed, et kindlustada posti toomine neile ettevõtetele, kes postkasti kasutavad.

Kortermajades paigaldatakse postkast kortermaja välisukse vahetusse lähedusse. Näiteks saab kasutada välisukse sisse paigaldatavaid postkaste, et tagada ligipääs ilma välisust avamata. Juhul, kui postkastid on paigaldatud trepikotta võiks kasutada universaalvõtit, mis tagab kogu maja trepikodade ligipääsetavuse ühe võtmega.

Eramaja puhul paigaldatakse postkast elamut piirava aia külge. Aia puudumisel on heaks tavaks paigaldada postkast krundi teepoolsele piirile. Hoolitseda tuleb ka selle eest, et koduloomad (eelkõige koerad) ei pääseks postkasti juurde või teisele poole aeda, sest sellisel juhul on postikulleril õigus keelduda postkasti teenindamast oma turvalisuse tagamiseks.

Külades paigaldatakse postkastid eeskätt põhimaantee või suurema hooldatud tee äärde, koondades ümbruskonna adressaadid ühte kohta. Kokkuleppel paigaldatakse postkast elu- või asukohast mõistlikule kaugusele, näiteks lähimasse bussipeatusesse, küla infotahvli juurde või teeotsa. Alati tuleb arvestada asjaoluga, et oleks tagatud võimalus sõiduki ajutiseks peatumiseks ning seejuures oleks tagatud peatuvate sõidukite ja inimeste ohutus. Tagatud peab olema ka aastaringne ligipääs postkastile ning teehooldustööde teostamine. Postkastil peab olema nähtavale kohale märgitud küla ja talu nimi.

Kui soovid oma postkasti asukohta muuta, siis teavita oma soovist ka Omnivat kodulehel asuva veebivormi abil. Vajadusel võetakse sinuga ühendust, et postkasti asukoht kinnitada või selle paigaldamist täpsustada. Kindlasti on oluline postkasti asukoht kooskõlastada, sest kahjuks ei ole võimalik posti toimetada nendesse postkastidesse, mille asukoht ei ole kinnitatud. Samuti ei ole Omnival kohustust toimetada saadetisi postkasti, mille paigutamine ei ole kooskõlastatud.

HANNALIISA VISK
Omniva kommunikatsiooni-osakond

Kütteseadmete toetus

Alates 1. augustist saavad korteriühistud Keskkonnainvesteeringute Keskusest (KIK) taotleda toetust biomassil või fossiilkütustel töötava või elektrikütet kasutava kütteseadme asendamiseks taastuvat kütust kasutava seadmega. Samuti saab toetust maja ühendamiseks kaugküttesüsteemiga.

KIKi toetuste ja teenuste osakonna juht Antti Tooming selgitab, et KIK võtab taotlusi vastu kuni 30. septembrini. Pärast seda lähevad need kõik korraga hindamisse ning otsused tulevad aasta lõpuks. ***„Soovime rõhutada, et toetuse eesmärk on vähendada energeetika negatiivset keskkonnamõju ja lisaks panustada majanduslikule kokkuhoiule. Seetõttu on taotlustes oluline välja tuua projekti panus välisõhu kvaliteedi parandamisse.“*** Toetust saab taotleda:

- biomassil töötava katelseadme väljavahetamiseks biomassil töötava katelseadmega,
- biomassil töötava katelseadme väljavahetamiseks mõne teise taastuvkütuse lahendusega,
- fossiilset kütust kasutava küttesüsteemi (va maagaas) asendamiseks taastuvkütuse lahendusega,
- biomassil või fossiilsel kütusel töötava küttesüsteemi asendamiseks kaugküttevõrguga. Sellel juhul võib projekti maksumusse lülitada hoonesisesed küttesüsteemiga seotud tööd. Teiste variantide puhul ei ole see võimalik. Kaugküttevõrguga liitumine on üks parimaid võimalikke lahendusi keskkonnakaitselistest aspektidest vaadelduna ja ühtlasi panustab see kaugküttevõrkude jätkusuutlikkusse.

Toetust saavad taotleda need korteriühistud, kelle maja on ehitatud enne 1. jaanuari 2010, sest need hooned ei pruugi olla ehitatud kõige energiasäästlikumalt ja nende kütteseadmed võivad vajada väljavahetamist. Toetuse taotlemisel peab omaosalus olema 50% projekti abikõlblike kulude maksumusest. Vooru eelarve on 500 000 eurot.

Taotluste esitamine toimub 1. augustist kuni 30. septembrini andmesüsteemi KIKAS kaudu. Täpsema info taotlusvooru kohta leiab KIKi kodulehelt või saab küsida projektikoordinaator Piret Sepalt (piret.sepp@kik.ee, 627 4321).

Toetust jagatakse riigisisese keskkonnaprogrammi atmosfääriõhu kaitse programmist. Toetuse töötas välja Keskkonnaministeerium.

EDUARD SIZOV
KIKi energeetika valdkonnajuht

Puigal uus kaugkütteteenuse pakkuja

Alates 27. juunist võttis Puiga kaugkütte tootmise, jaotamise ja müügi Puiga Soojus OÜlt üle Danpower Eesti AS.

”Võru külje all asuva Puiga soojusega varustamine sobitub Danpoweri ettevõtete gruppi väga hästi, sest oleme Võrus juba kaua tegutsenud. Meil on hea meel pakkuda kvaliteetset kaugkütteteenust nüüd ka Puiga elanikele,“ selgitab laienemise otsust Danpower Eesti ASi juhatuse liige Markus Süßmann. Puiga soojusega varustamiseks ühendati olemasolev katlamaja Danpoweri Võrusoo juhtimiskeskusega, mis võimaldab juhtida katlamaja Võrust. ***„Rikete korral oleme oma klientide jaoks olemas ööpäevaringselt (24/7). Kui klientidel on küsimusi kaugkütte kohta või kui nad soovivad abi seoses hoonetes asuvate küttesüsteemidega, siis meie meeskond on alati valmis aitama,“*** kinnitab Danpoweri müügi- ja kliendisuhete juht Maire Udras. ***„Samuti ootame Puiga kinnistuomanikke, kes soovivad liituda kaugküttega, endast märku andma.“***

Danpoweri spetsialistidel on Võru linna soojusega varustamisega kogemusi üle 20 aasta. Oma kogemust ja oskusi hakkab ettevõte rakendama nüüdsest ka Puigal. Danpoweri eesmärk on pakkuda Puiga inimestele ja ettevõtetele soojust usaldusväärselt ja professionaalselt. Esimesel aastal on kavas Puiga küla soojusvarustuse eripärasid tundma õppida, et edaspidiseks konkreetsemaid arendusplaane teha.

Danpower Eesti AS: Danpower Eesti AS on arengule suunatud kaugkütteettevõte, mille aktsiad kuuluvad 100%liselt Saksa ettevõttele Danpower GmbH. Võru kaugküttesüsteemi on ettevõte alates 2012. aastast pärast Võru Soojuse aktsiate omandamist investeerinud rohkem kui kuus miljonit eurot. Danpower opereerib Võrus kaugküttevõrku kogupikkusega üle 28 km ning kolme oma katlamaja koguvõimsusega 40 MW, aastane soojuse müük ületab 60 000 MWh.

Ettevõte varustab loodushoidliku soojusenergiaga nii kortermaju, avalik-õiguslikke asutusi kui ka ettevõtteid. Soojatootmiseks kasutatakse üle 95% ulatuses biomassi (hakkpuitu). Võru linna kaugküttevõrgule on Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühing väljastanud ka tõhusa kaugkütte märgise. Alates 2018. aastast pakub Danpoweri kontserni kuuluv ettevõte Praavitus OÜ soojussõlmede ja küttesüsteemide paigaldust, hooldust ja remonti. 2013. aastal avas Danpower Võrus saksakeelse klienditeeninduskeskuse, mille töötajad teenindavad kirjalikult ja telefoni teel kontserni omaniku Enercity Saksamaal asuvaid kliente.

Danpoweri kontsern: Danpower GmbH on üks Saksamaa juhtivaid energiatootjaid. Ettevõte, mille peakontor asub Potsdamis ja mis annab tööd enam kui 400 inimesele, kuulub energiakontsernile Enercity AG. Danpower panustab tulevikule orienteeritud ja jätkusuutlikku soojatootmisesse, kasutades oma opereeritavates jaamades soojatootmiseks uusimaid tehnoloogiaid ja ressursitõhusaid energiaallikaid nagu biogaas, puidupelletid ja jäätmed. Umbes 77% soojusest ja 99% elektrienergiast pärineb taastuvatest energiaallikatest. Danpower pakub nii erasektori, avalik-õigusliku sektori kui ka tööstussektori klientidele kohandatud energialahendusi alates tehniliste seadmete planeerimisest kuni tarbijaandmete kogumiseni ja arvete esitamiseni.

Klientide kontaktisik:

MAIRE UDRAS
Danpower Eesti AS
müügi- ja kliendisuhete juht
5887 7726
maire.udras@danpower.de

Terviseamet leetritest

Olukord leetritega on kogu maailmas üha murettekitavam. WHO andmetel kolmekordistus eelmisel aastal Euroopa regioonis leetritesse haigestumine, registreeriti üle 122 000 haigestunu, neist üle 90 inimese suri. Haiguse levik jätkub jõuliselt ka tänavu. Leedus on 2019. aastal registreeritud üle 700 haigusjuhu.

Leetrite olukord Eestis

Tänavu on Eestis kuue ja poole kuuga registreeritud 25 leetrite haigusjuhtu, neist 11 on sissetoodud Ukrainast, Egiptusest, Sri-Lankast, Venemaalt, Araabia ÜE-st ja Türgist ning 14 inimest haigestusid Eestis. Surmajuhte ei ole.

Leetrite ennetamine

Kuna leetrite sissetoomine Eestisse on tulenevalt Euroopas ja mujal leviva viiruse tõttu tõenäoline, on selle väga nakkava nakkushaiguse eest oluline kaitsta nii ennast kui oma lähedasi.

Leetrite haigusnähud

Leetrite tekitajaks on väga nakkav viirus. Pärast kokkupuudet haige inimesega nakatub sajast mittepõdenud ja vaktsineerimata inimesest kuni 98. Haige on nakkusohtlik 4–5 päeva enne ja kuni 5 päeva pärast lööbe teket. Peiteperiood kestab 7 kuni 21 päeva (keskmiselt 10 päeva). Haigusnähtudeks on palaviku tõus, halb enesetunne, köha, nohu, silmasidekesta põletik, valgusekartus. Teisel päeval pärast haigustunnuste ilmnemist tekivad põskede limaskestale eespurihammaste kohale valkjad erkpunase äärisega laigud (nn Kopliki laigud). Mõne päeva pärast ilmub lööve nahale – see algab kõrvade tagant ning levib edasi näole ja kaelale. Teisel päeval levib lööve kehale ja kätele ning kolmandal päeval peopesadesse ja jalataldadele. Lööve on algul roosa, hiljem intensiivselt punetav, püsib 4-5 päeva ja kaob samas järjekorras nagu tekkis. 6-10 päeval muutub lööbega nahk pruunikaks ja hakkab ketendama. Palavik püsib lööbimise lõpuni. Sagedasemad tüsistused on kopsupõletik, kõrvapõletik ja ajupõletik. Haigus võib lõppeda surmaga. Leetrite läbipõdemine annab eluaegse immuunsuse.

Kuidas käituda leetrite kahtlusel

Kui kahtlustate leetreid, siis:

- *võtke ühendust perearstiga telefoni teel, rääkige oma sümptomitest;*
- *ärge minge vastuvõtule, sest võite nakatada teisi vastuvõtul olevaid inimesi;*
- *juhul, kui teil oli personaalne kontakt leetrite haigega, kindlasti mainige seda arstile;*
- *juhul, kui reisisite viimase 21 päeva jooksul, mainige seda arstile;*
- *püsige kodus ja täitke arsti korraldusi;*
- *kui haige seisund järsult halveneb - kutsuge kiirabi (eriti laste puhul);*
- *piirake enda kontaktid alla 1-aastaste lastega, rasedatega, immuunpuudulikkusega inimestega, leetrite vastu immuniseerimata inimestega 4-5 päeva enne ja 5 päeva pärast lööbe teket;*
- *selgitage oma pereliikmete vaktsineerimise staatus ning kui nad ei ole leetreid põdenud ega nõuetekohaselt vaktsineeritud MMR vaktsiini kahe doosiga, saatke nad võimalikult kiiresti vaktsineerima (soovitatavalt 72 tunni jooksul pärast viimast kokkupuudet haigega).*

Laste vaktsineerimine

Lapsi vaktsineeritakse Eestis immuniseerimiskava kohaselt kahe (vanuses 1 ja 13 eluaastat) MMR-vaktsiinidoosiga, mis annavad hea ja pikaajalise kaitse kolme haiguse vastu - leetrid, mumps ja punetised. Koolieelseid lapsi vaktsineerib perearst ja koolilapsi vaktsineerib koolitervishoiuteenuse osutaja. MMR vaktsineerimised on lastele tasuta. **Kui mingil põhjusel jäi Teie lapsel MMR vaktsineerimine tegemata, palume pöörduda perearsti või koolitervishoiuteenuse osutaja poole ja vaktsineerida laps.**

Vaktsineerimise soovitused täiskasvanutele

Isikutel, kes ei ole leetreid põdenud ja keda ei ole leetrite vastu vaktsineeritud, on soovitatav teha MMR vaktsiini 2 doosi vähemalt 4 nädalase intervalliga.

Isikutel, kes on vaktsineeritud MMR vaktsiini ühe doosiga, on soovitatav teha korduv vaktsineerimine MMR vaktsiini ühe doosiga.

Isikutel, kes on sündinud enne 1980. aastat ja on vaktsineeritud leetrivaktsiini ühe doosiga, on soovitatav teha vaktsineerimine MMR vaktsiini ühe doosiga.

Isikutel, kes on sündinud ajavahemikul 1980-1992.a ja on vaktsineeritud leetrivaktsiini kahe doosiga, on soovitatav teha korduv vaktsineerimine MMR vaktsiini ühe doosiga, sh ka juhul, kui vähemalt ühe doosi manustamine jäi mainitud vahemikku.

Isikutel, kes on sündinud pärast 1993. a ja on vaktsineeritud MMR vaktsiini kahe doosiga, pole vaja ennast korduvalt vaktsineerida.

Täiskasvanute vaktsineerimist , mis on tasuline, tasub kindlasti kaaluda järgmistel juhtudel:

- *nakatumise ohuga seotud töö- või erialane tegevus (nt meditsiinitöötajad);*
- *peres on alla 1-aastaseid lapsi, rasedaid või immuunpuudulikkusega inimesi;*
- *riskipiirkondadesse reisimine.*

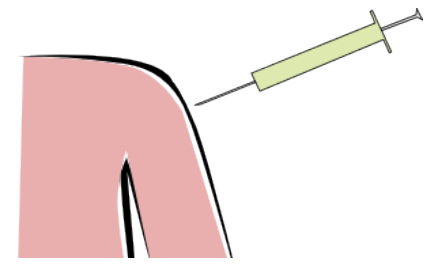

MMR vaktsiini kättesaadavus

Leetrite leviku tõttu nii Euroopas kui Eestis on hüppeliselt suurenenud täiskasvanute soov end leetrite vastu vaktsineerida. **Leetrite antikehasid organismis saab määrata tasulises laboris.** Soovitame end leetrite vastu vaktsineerida soovivatel inimestel võtta ühendust oma perearstiga, kes soovi kohaselt vajaliku koguse vaktsiini saab ette tellida. Lisaks on võimalik vaktsineerida ka vaktsineerimiskabinetis (Võrule lähim Tartu Ülikooli Kliinikum või Valga Haigla).

Juulis tarniti Eestisse 1568 doosi MMR vaktsiini. Tähelepanu! Enne vaktsineerimist soovitame võtta vaktsineerimiskohaga ühendust ning täpsustada MMR vaktsiini olemasolu kohta. Võimalik, et vaktsiini ei pruugi kohal olla. Sellisel juhul saab tervishoiuteenuse osutaja seda tellida ja pakkuda vaktsineerimise kuupäeva.

www.vaktsineeri.ee

IRINA FILIPPOVA
Terviseameti nakkushaiguste seire ja epideemiatõrje osakonna peaspetsialist

Algab 2019/2020 õppeaasta!
Võru valla koolide avaaktused toimuvad:

Kääpa Põhikoolis 1. septembril kell 10.00
Orava Koolis 2. septembril kell 9.00
Puiga Põhikoolis 2. septembril kell 9.00
Vastseliina Gümnaasiumis 2. septembril kell 9.00
Parksepa Keskkoolis 2. septembril kell 9.15
Osula Põhikoolis 2. septembril kell 10.00

Radoonimõõtmistest

Käesoleval suvel viib Eesti Geoloogiateenistus vastavalt Keskkonnaministeeriumi tellimusele Võru vallas läbi radooni mõõtmisi pinnases. Täpsemalt mõõdetakse radooni pinnaseõhus ja valikuliselt ka mõnede elumajade siseõhus. Siseõhumõõtmised toimuvad sügis-talvel kahe kuu jooksul kütteperioodil.

Töö tulemusena antakse hinnang valla pinnase radooniohtlikkusele. See teave on eriti oluline uusehituste konstrueerimisel ja vanade ehituste renoveerimisel, sest kaasaegsed ehitised on hästi tihendatud ning põranda kaudu hoonetesse sisse imbuv radoon ei tuuldu sealt välja loomulikul viisil.

Radoonimõõtmise käigus ei kahjustata keskkonda, ka ei ole ohtlikud detektorid, millega mõõdetakse radooni siseõhus. Radoon on väärisgaas, mis liigub pinnases koos teiste gaasidega nagu lämmastik, süsihappegaas, heelium jne. Radoon tekib pinnasesse täiesti looduslikult uraani radioaktiivsel lagunemisel. Radoon on lõhnatu, värvitu ja maitsetu, inimese meeltele tunnetamatu. Radooni radioaktiivsel lagunemisel eraldub alfaosake, mis ei suuda tungida läbi naha, kuid on ohtlik sisse hingates, sest suudab purustada õrna kopsukudet ja suurendab kopsuvähi riski. Kaasaegsete ehitusvõtetega on võimalik tõkestada radooni sattumist hoonetesse ning vältida sellest tulenevat terviseriski. Radoonimõõtmised teie vallas annavad teadmise, kas ja millises piirkonnas tuleks ehitamisel ja renoveerimisel radooniohuga arvestada. Õigete ehitusvõtete kasutamine aitab kaasa inimeste tervise säilimisele.

Eesti Geoloogiateenistuse geoloogid, kes suvel teie vallas radooni mõõdavad, loodavad elanike mõistvale suhtumisele!

KRISTA TÄHT-KOK
Eesti Geoloogiateenistuse vanemgeoloog

Surnu lähedaste jaoks lihtsustus asjaajamine

Juulikuust pole lahkunu lähedasel enam tarvidust surma registreerimiseks pöörduda kohaliku omavalitsuse perekonnaseisuametniku poole, sest surmatõendi väljastab tervishoiuteenuse osutaja.

„Kui seni pidi inimene lähedase surma korral matuse-, pärimis- ja muude vajalike tegevustega alustamiseks pöörduma esmalt tervishoiuteenuse osutaja poole ja siis kohalikku omavalitsusse, kus registreeriti surm ja anti surmatõend, siis juulikuust saab esmase surmatõendi tervishoiuteenuse osutajalt ja kohalikku omavalitsusse minema ei pea,“ sõnas Siseministeeriumi rahvastiku toimingute osakonna juhataja Enel Pungas. ***„Niigi raskel ajal on inimese jaoks oluline, et asjaajamist ja käimisi oleks võimalikult vähe.“***

Elektroonilise andmevahetuse käivitamisega jõuavad surmaga seotud andmed kiirelt rahvastikuregistrisse ning surma põhjuste registrisse. Sellega väheneb surnu lähedaste ajakulu, lisaks välditakse olukordi, kus lähedased peavad maksma riigile tagasi surnule väljamakstud toetusi või pensioni.

Arenduste tulemusel muutub surma põhjuste register elektroonseks ning paraneb surma põhjuste registri andmete kvaliteet. ***“Kaovad paberil arstlikud surmateatised ja arstid ei pea enam andmeid paberil surma põhjuste registrisse edastama,”*** ütles Sotsiaalministeeriumi e-teenuste ja innovatsiooni asekantsler Kalle Killar.

Kui inimene suri enne 1. juulit 2019, siis tuli matmiseks vajaliku surmatõendi saamiseks minna kohalikku omavalitsusse, pärast 1. juulit saavad surnu lähedased surmatõendi tervishoiuasutusest.

Siseministeeriumi ja sotsiaalministeeriumi surma registreerimise lihtsustamise ühisprojekt sisaldas IT-arendusi ning muudatusi perekonnaseisutoimingute seaduses. Tegemist on esimese etapiga arendusprojektis, mille kaugem eesmärk on muuta kogu surmaga seotud asjaajamine paberivabaks ning võimalikult mugavaks kõigile osapooltele.

PIA KUUSIK
Siseministeeriumi kommunikatsiooninõunik

Marid 30

Pühapäeval, 4. augustil tähistas Sulbi naisrahvatantsurühm Mari 30. sünnipäeva. Meeleolukat ja igati vahvat õhtut juhtis Airika Saamo. Külaliste hulgas olid Osula segarühma ja Antsla Linda naisrühma tantsijad, Sulbi külateater ning palju teisi. Marid ning nende juhendaja Maarika Rosenberg pälvisid Võru Vallavalitsuse ning Rahvakultuuri Keskuse tänukirjad. Kerget jalga!

Marid kingitustega. Foto: Siiri Konksi

LISANNA ELM
avalike suhete spetsialist
786 8800, 5345 0975

**********NALJATERA**********

Puhh jalutab notsuga metsas ja järab pirukat. Notsu küsib: ***“Puhh, anna mulle ka pirukat!”***
Puhh vastu: ***“See pole pirukas, vaid sai”***. Notsu: ***“Puhh, anna mulle saia.”*** Puhh: ***“See pole sai, vaid kringel.”***
Notsu: ***“Puhh, anna mulle kringlit.”*** Puhh: ***“Ah Notsu, sa ei tea ise ka, mida sa tahad.”***

****

REISIKLUBI TEATAB:

- **Laadahuvilistele!** Ka sel aastal saab sõita Lüübnitsa laadale (sel aastal sai Lüübnitsa küla ka vabariikliku tunnustuse)! Buss väljub 24. augustil kell 8.45 Praksepast, 8.50 Väimelast ja kl 9.00 Võru vallamaja juurest. Vajalik eelregistreerimine (kuni 19.08) telefonil 5615 6234 või 785 0477.
- *Lasva piirkonnas ootab külastajaid käsitöönäitusele Asta Tammsalu. Näitusel kolme põlvkonna käsitööd, väljapanek on avatud augusti lõpuni. Info:* 5344 3350.
- **Külla Valgele Daamile!** Reisiklubi ja büroo ABZ pakuvad 2-päevast sügisreisi Lääne-Eestisse (põhiobjektideks Haapsalu ja linna ümbrus). Huvilistel registreeruda hiljemalt 20. augustiks koos ettemaksuga ABZ kontoris. NB! Asub nüüd uues kohas, Võrus Seminari väljakul, telefon 782 8498.
- *Oktoobrikuus toimub selle aasta reisidest kokkuvõte. Koostame uue aasta plaane, võtame vastu uusi liikmeid.*

Palju õnne sünnipäevaks!

70
AIVO TOBRELUTS
KOIT SÕRMUS
KÜLLI AGANITS
ALEKSANDRA AASA
INGRID UMALAS
KÜLLI LAND
LEA KAHR
VIIVI-LIIA JÕGEVA
KALJU PARTS
SIRJE NELK
TALVI TRELL
ALLA SAAL
JAAN TEPPO
UNO TISLER
SULEV JAAGOMÄE
KAJA LOORENTS
HEINO PUKK
EEVI VILLAK
ÕIE ADASON
AITA VAGLAKES
TAIMI LEER
LEILI KOMMER
EVA KINNA

75
VIRVE BORGA
KALJU UIBOKAND
KÜLLI UIBOKAND
TIINA MELTS
ANNA MARJAPUU
VÄINO KLAUS
VALENTINA MARUSTSAK
REIN REHKLI

80
MALLE NAEL
EHA TÕUGJAS
VIIVI OLESK
MILLI PÕDER
IVO JUUL
VALDUR LINNAS

85
ALICE METSMÄGI
HELLE-MALL KOKASELTS
VEERA TEDER
LEILI KREITSBERG

90
KARL RANNAMETS
LUULE RUUDA
ARNOLD SAMMELSOO
EMILIE TAMM

91
AINO IVANDI
LUULE VEIBRI
VALENTINA KREBETSK
HERTA RAAG
ROSILDA PÕLDSEPP
LEIDA REHKLI
LEIDA SIKK

92
MILDA KÕVA
ASTA SIMM
VOLDEMAR ZAHKNA
EETLA OHAKAS
LÜSSI TRUIJA
LEIDA LUIK

93
LEMBI LOOSU
ELSA LEIS

95
EVI SÕUKAND

96
SELMA SÕRMUS
AINO PANT

97
GERHARD EINLA
HILJA MÄGI

99
HERMILDE RAUDPUU

Kui Te ei soovi järgmisel kuul õnnitluste rubriigis enda nime näha, kontakteeruge 782 1576 või anne@voruvald.ee.

Südamlik kaastunne lahkunute lähedastele!

Arnold Jaanimets 20.01.1945-06.06.2019	Hedvig Mett 11.01.1923-14.06.2019	Vahur Pääsuke 09.01.1946-13.07.2019	Kuido Paat 29.09.1929-05.07.2019
Elsa Irbo 24.05.1930-09.06.2019	Adele Raag 10.05.1933-17.06.2019	Imbi Popova 30.03.1937-13.07.2019	Enno Raudsepp 29.01.1942-16.07.2019
Ida-Armanda Kinna 10.01.1922-08.06.2019	Valentina Hadevitš 17.12.1936-19.06.2019	Karin Villemson 20.10.1967-14.07.2019	Inga Sikk 11.08.1939-24.07.2019
Kalver Kungus 13.04.1970-09.06.2019	Mati Ruubas 27.05.1934-30.06.2019	Eldi Liping 30.06.1952-16.07.2019	Maria Junolainen 29.10.1932-24.07.2019
Evi Kraak 17.11.1924-13.06.2019	Juta Jõgi 18.04.1927-04.07.2019	Mare Lepp 19.04.1957-07.07.2019	Aivo Jäger 17.05.1971-29.07.2019

VANA PILT JUTUSTAB: Alfred Oja – mesinduse pioneer Võrumaal

Alfred Oja koos lastega vallamaja taga oma mesilastarude keskel Pikakannus 1915. aastal. Foto: Erakogu

Eestimaal on mesindusega tegeletud alati. Muinasajal otsiti metsas puuõõnest mesilasperesid ja sealt saadi mett. Sellest arenes välja metsmesindus – mesilasperesid hakati pidama puude õõnsustes. Kui seoses põllumajanduse arengu ja metsade raiumisega ei olnud selline mesindus enam efektiivne, hakati valmistama pakktarusid, mis olid juba paigaldatud maapinnale kodude läheduses.

XIX sajandi lõpus ja XX sajandi alguses vahetasid pakktarud välja üha enam levima hakanud uued võtted mesinduses ja kasutusele tulid raamtarud. Üheks aktiivsemaks raamtarude propageerijaks oli C. R. Jakobson, kes avaldas oma ajalehes pikemaid mesindusalaseid kirjutisi ja oli ka ise aktiivne mesinik. Loodi Eesti tingimustele sobivad tarutüübid.

Aktiivne mesinik oli Võrumaal Pindi vallakirjutaja Alfred Oja, kes pidas mesilasi kogu elu. Alfred Oja sündis Erastvere vallas 1872. aastal ja asus Pindi vallakirjutaja kohale 1896, olles eelnevalt lõpetanud Võru kreiskooli. Ta oli selles ametis mitu ametiaega. Pindis Alfred Oja abiellus hilisema vallavanema Peeter Urmanni tütre Lisaga ja neil oli kokku 10 last. Kanepi kihelkonnast kaasasaanud ärkamisaegse hariduse tähtsustamise laines (Alfredi vend Robert Oja oli tuntud Kanepi koolitegelane) said kõik ellujäänud kaheksa last koolitatud. Kohalikud inimesed tundsid teda omamoodi elukunstnikuna, sest ta suutis oma vähesest vallakirjutaja palgast hoolimata anda lastele hea hariduse. Lisaks mesindusele tegeles Alfred Oja hobi korras ka ilmavaatlusega. Alfred Oja küüdidati 1949. aastal ja ta suri samal aastal Irkutskis.

Seekordse haruldase vana foto saatis toimetusele Kadri Koreinik, mille eest suur tänu.

AGO RUUS
rubriigi toimetaja
agoruus@gmail.com, 505 6691

Pikakannu Kooli kokkutulek
17. augustil 2019

Kell 12 koolimaja avatud
•külaliste vastuvõtt ja registreerimine
•sõnavõttude registreerimine
•heategevuslik laat
•avatud kohvik-pakutakse tasuta koolisuppi

•Kell 16-17 mõttetalgud
•Kell 18 aktus
•Kell 18.30 töö sektsioonides
•lendude kokkusaamised klassides
•võimalik viibida kohvikus

Pikakannu

Eelregistreerimine aadressil pikakannu@gmail.com

Osalustasu 10€ kanda MTÜ Pikakannu Kooli Areng kontole EE891010220039578014 hiljemalt 15.08 või tasuda sularahas kohapeal
Info telefonil: 5341 2064

Palju-palju õnne, Ago Ruus! Võru vald õnnitleb andekat operaatorit ja Võru Valla Teataja rubriigi toimetajat 70. sünnipäeva puhul! *4. augustil linastusid ETV2 kanalis Ago Ruusi teemaõhtu saated ja filmid. Kutsume kõiki filmi-, fotograafia- ja ajaloosõpru neid internetist järelvaatama: etv2.err.ee (otsingusse Ago Ruus)*

MTÜ Piiriveere Liider kuulutab välja projektitaotluste vastuvõtu. Taotlusvoor on avatud 09.-23. september 2019. Toetust saab taotleda meetmetest: Meede 1 - Elukeskkonna arendamine; Meede 2 - Ettevõtluse arendamine; Meede 3 - Ühistegevuse ja koostöö arendamine.

Toetust saavad taotleda Räpina, Setomaa, Rõuge ja Võru vallas haldusreformile eelnenud piirides endise Meremäe, Misso, Mikitamäe, Orava, Räpina ja Värska vallas tegutsevad ettevõtjad, mittetulundusühingud, sihtasutused, seltsingud ja kohalikud omavalitsused. Projektitaotlused tuleb esitada uues e-PRIA keskkonnas. Projektitaotluste hindamise tähtaeg hiljemalt (tegevusgrupis): 20. detsember 2019. Täpsem info ja nõustamise kontaktid: www.piiriveere.ee

MTÜ Võrumaa Partnerluskogu LEADER projektitoetuste 2019. aasta taotlusvoor

ettevõtluse meetmetele on avatud 4.-11. september 2019

Projektitoetust saab taotleda alameetmetest:
- alameede 2.1 ettevõtluskeskkonna arendamine
- alameede 2.2 väiketootmisettevõtete arendamine

Taotlusi saavad esitada Antsla-, Rõuge- ja Võru valla territooriumil vähemalt 1 aasta tegutsenud mikro- ja väikeettevõtjad, füüsilisest isikust ettevõtjad, kohalikud omavalitsused, mittetulundusühingud ja sihtasutused v.a. Orava ja Misso piirkond.

Projektitaotluste hindamise tähtaeg Võrumaa Partnerluskogus on hiljemalt **4. detsember 2019**.

Taotlused tuleb esitada PRIA e-teenuse keskkonna kaudu väljakuulutatud taotlusvooru viimasel päeval hiljemalt kell 16:00.

Täpsem info Võrumaa Partnerluskogu kodulehel: https://voruleader.ee/2019-taotlusvoor

SULGPALL ON SUUREPÄRANE!

Tule sulgpallitrenni ja võta sõber kaasa!

Treeningutega alustame septembrist Võru Spordikeskuses. Info ja registreerimine: Riina Täht, 5854 7015, vorusulgpall@gmail.com

Võru Vallavalitsusest: vallamaja asub aadressil Võrumõisa tee 4a, 65605 Võru linn. Üldtelefon: **785 1242**. E-post: vald@voruvald.ee. Koduleht: www.voruvald.ee. Facebook: www.fb.com/voruvald.

Võru Valla Teataja ilmub 11 korda aastas (igal kuul, välja arvatud juulis). Lehte koostab, toimetab ja küljendab Võru Vallavalitsuse avalike suhete spetsialist Lisanna Elm (telefonid **786 8800**, **5345 0975**). **Artikleid septembrikuu lehte ootame 25. augustiks: lisanna@voruvald.ee**. Tiraaž: 4100 eksemplari. Trükk: Kroonpress AS, Tartu. Kohaletoimetamine: Omniva.